Pauli Albutii.

Pauli Albutii Epistola ad Jesuitas

ACADEMIA
REPUBLICII
SOCIALISTE
ROMÂNIA
FILIALA CLUJ
BIBLIOTECA

MsU 891/A 401

No 6.

2

Pauli Albuni Epistola ad Jesuitas
in qua rogantur Jesuitae,
ut Romani Pontificis Errores redarguant.

item:

Opera quaedam Joannis Volgelii Norim:
bergensis.

1822

6

Elenchus.

I Epistola Pauli Albutii ad Jesuitas. -

II Epistola Joannis Volgelii Norimbergensis
ad Professores Altorfianos -
in qua
Volgelius Photinianismi, et Samosatenis-
mi accusatus, ad Accusationem respondet
non negando. -

III Dissertatio de Satisfactione Christi Jo-
annis Volgelii Norimbergensis - - -

Lector Curiose! In his Volgelii scriptis Theo-
logica studioso Theologiae scitu quam maxime ne-
cessaria objecta, eaque pereruditè pertractata inve-
nies: quae me legisse, descripsisseque operam non
ludere sentio: quod idem etiam tibi, attente, amissoque
a praejudiciis vacuo legenti evenire et spero, et
precor!!
B. De fatis Volgelii quaedam adjecta sunt p.

Ms. U. 891/A

Epistola Pauli Albutii ad Jesuitas
in qua rogantur Jesuitae
ut Romani Pontificis Errores redarguant.

Integerrimis et Doctissimis Viris Omnibus
in Societate Jesuitarum existentibus

Paulus Albutius S. P. D.

Equidem fortunatum plures ob causas seculum istud
nostrum dici debet, sed potissimum arbitror dici debere
ob operam, quam in Literis pene lapsis, et extinctis
reparandis navatis; Vos enim soli estis, vobisque tantum
acceptum ferre debemus, quod e situ, et tenebris in quibus
latebant, non minus foede, quam miserabiliter delitescebant
in lucem eas revocastis, pristinum eis splendorem, ne
majorem etiam, dicam, restituistis; partes autem tam ab-
solute exhibuistis, ut nullum habiturae cumulum videantur.
Nitor tot linguarum peritiam, ita et nunc dici possit, illam
fere virtutem videri, quae videbatur olim tempore Aposto-
lorum, nam de Moribus, et honesto Cultu non libet comme-
morare, tanquam omnibus notum atque perspectum.

Pietas

Pietatem verò, quantum in vobis fuit teneris animis imbuendam curastis, in adultis autem non destitistis inserere. Quamobrem quantum vobis omnes boni pariter et docti debeant, perspicuè quidem omnes videmus: utinam aliquando parem gratiam referre possimus. Post Deum enim, cui omnia, et parentes, quibus vitam debemus, iis nos debere fatendum est, qui literas docent, vitamque nostram recte informant. Quod si meritum a nobis præmium vobis non datur, neque id fortassis expectatis, non est verendum, quin illud a Deo cumulatissime accipiatis. Vos modò pergitè, ut cœpistis, labantemque terrarum orbem sustinete. Sed, quid ego dico, ut cœpistis, imo melius quoque, quam cœpistis: videor ne vobis aliquid absurdi dicere? sic loquens? verè, libereque vobiscum vobiscum agam, ut ratio ipsa postulat: etenim si vos ii estis, quos esse plane confido, id est, docti, honesti, justi, et quod caput est, pii, quæ vobis dico, spero, in bonam vos esse partem accepturos: atque eò magis, cum ipse ego sim, qui nulla privata causa, ad hoc impellar, nisi tantum publica, imo ipsius Dei, Optimi Maximi, quem hic testem citatum esse volo: nihil enim aliud quæro, nihil cupio nisi ut pax, concordiaque inter Christianos nascatur ex

quo

quo Dei honos, et gloria succedat. Itaque quæ dicam, primum patienter audite, rogo, deinde ut dixi, in bonam partem accipite. Quæ quidem si a vobis probabuntur, erit, quod magnopere gaudeam, si secus, non molestè feram. tantum vobis affirmo, omnia a sincera mente, animoque proficisci, eodem Deo citato et teste, et Judice. Sunt nonnulli, qui eas, quas nuper recensui, laudes, non invitè vobis tribuant, unum duntaxat reprehendant, nimium scilicet vos esse addictos Romano Pontifici. Quamquam, sciam sententiam vestram, quippe qui statuatis, illum ferè Deum esse in terris, cui tantum, quantum ipsi Deo tribuatis, Quod quidem sapientibus nullo modo ferendum esse, si enim uni, totam divinam potestatem, et honorem conceditis, examinandum diligenter est, quanam ratione moti id faciatis. Nec dubium est, quin dicatis facere propterea, quod omnino persuasum vobis sit eum vicem Dei in terris habere. Quod etiamsi vobis concessum fuerit, non sequetur idcirco, omnia quæcunque ille fecerit, vos esse probaturos. Absit a vobis tam turpis nota; nam nullo pacto vos Christianos, sed meros potius Pontificios ostenderetis: nec probos, et justos, sed parasitos veros, et

assenta

assentatores: Solent enim hujusmodi pestes, illud Comicum ob-
servare: Negat quis? Nego, ait? ajo! Postremo imperavi
egomet mihi omnia assentari! is quaestus nunc est multo
uberrimus. Nec mihi mutuo illud opponatis. Pater est
Pamphilus, est doctrina Xti, et doctrina hominum. Et Xtus
praesens adesset non aliter diceret, quam hic: Si non recte
sentio, aut loquor, aut ago, palam argue. An hoc saepius
cum in terris esset non praestitit? An Majorem Servum Do-
mino constituemus? Procul absit a vobis hoc. Usus est testimo-
nio Euripidis Sanctus Martyr Justinus εἰ θεοί τι δρῶσι
φαῦλον οὐκ εἰσὶ θεοί. Si enim Pontifex Romanus ea, quae vult
facere potest, justa sint ea, vel injusta, atque a nemine repre-
hendatur, nedum puniatur, hoc prorsus est eum supra De-
um collocare. Non inficior, magnum deberi honorem Magi-
stratibus, praesertim his, qui Ecclesiae praesunt: Sed honos is
omnino moderatus sit, necesse est. Quod si immoderatus
erit, proprie ad tyrannum non ad pastorem pertinebit.
Equidem, si Xti Vicarius est, debet operam dare, ut quam
simillimus (Esto sit, quod quidem nulla re magis fiet conspi-
cuum, quam si Xti mansuetudinem, bonitatemque imitabitur)
Non admittere reprehensionem, quales exigit, hoc est quam
tyranni

quam tyrannicum. Nam Tyranni habent penes se consiliarios
quos assidue consulunt, et si quando errant permittunt se
emendari. Quare facessat a Civilibus viris, nedum Christianis, ut
tantum uni permittant, ut quicquid libet, facere possit, nemoque
hiscere audeat. Quum vero aliqui sint, qui defendant quoque
istius flagitia, hi mea quidem sententia, magis sunt, quam ii
qui ea committunt, vituperandi. Itaque quam merito hi vos
reprehendant, vos videritis. Non enim solum, inquiunt, erro-
res et flagitia Romani Pontificis dissimulatis, sed omnibus
nervis et facultatibus defenditis: id est, hominem stultum
magis etiam infatuatis. Neque hoc contenti ultra progre-
dimini, atque in reprehensores hujusmodi scelerum adeo vehe-
menter invehimini, ut apertum cum eis gerere videamini bel-
lum. Quare non modo Scurras Pontificios, verum etiam
Satellites, defensoresque suae Tyrannidis manifeste vos esse
declaratis: Quid enim aliud est hoc, quam aperte omnes deterrere
ut oculos, quoque claudant, ac quicquid viderint, audierintque
nec vidisse, nec audivisse affirment. At sunt hostes, Nimi-
rum sic et haereticos appellatis. Esto sint haeretici
vocabulo jam recepto, et hostes etiam, numquid etiam
propterea non erunt homines? Numquid saxa, aut stipites
et homines

ex hominibus efficietis? Num quid prohibebitis, ut iis Mem=
bris, quæ Deus illis concessit uti valeant? quæ viderunt, et tra=
daverunt dicere esse falsa? Fuerunt et superioribus tempo=
ribus hæretici aliqui, atque famosi quidem, et vehementes,
quum tamen nihil horum patiantur, quæ hodie isti, juxta
vestram sententiam patiuntur hæretici. Quis plures, et ne=
quiores attulit errores quam Origenes? Nonne a tot Patribus
et Conciliis est damnatus? At ipsius Memoria, et Libri
et si sunt damnati, publice tamen ab omnibus et habentur
et leguntur. Quid dico leguntur, imo et in earum testimonio
acquiescimus: Etenim Hosius Cardinalis Italicus omnium
cum contra recentes hæreticos disputat, vel præliatur
potius, libenter solet uti Origenis authoritate, qua litem
se solvere credit, quam recte, non est hic dicendi locus.
Sed quid verbis opus: Nonne in templis quotidie Orige=
nem legitis in divinis? Nec solum Origenem, sed Eusebium
Emissenum, aliosque complures. Nam si Tertullianum non
legitis, evenit propterea, quod ille Scripturam non est inter=
pretatus, sed parem tamen cum cæteris authoritatem
habet. Hunc si placet, conferamus errores istorum cum
erroribus recentium. Nisi forte majores errores putatis eos

Committere

Committere, qui Dei honorem et ~~gloriam~~ quærunt et defendunt,
quam qui negligunt et oppugnant. Nisi pejores dicitis Luthe=
ranos, quam Arianos, quemadmodum video quosdam audacter
constanterque asseverare. Ex quo fit, ut antea dicebam, ut vos
magis Pontifici Romano addictos, quam Christo, ostendatis. Luthe=
rus enim non solum Arianis non favet, sed iis vehementer re=
sistit. Et Emisseni Ariani scripta in templis etiam aperto
capite leguntur. Lutheri, si quis minimum scriptum habuerit,
quamquam nunquam legat, mox ad flammas ducitur, et comburitur.
Proh Deum immortalem! Ecquæ videmus, et haeccine habent
fautores et patronos suos? præsertim qui se justos, incorruptosque
asserant, nec Pontificis Romani causa, nisi quatenus justa
est, favere? Quæro, si is, qui Lutheri libros tantum habuerit,
comburitur, cur vicissim non comburantur ii, qui libros Origenis
et aliorum damnatorum habent, legunt, ac venerantur?
Quod si impune illorum libros legunt, debent et vicissim
impune legere Lutheri: si autem non fit, jam manifeste appa=
ret non jure et ordine fieri: Errores enim veterum De=
um præcipue tangunt, at Lutherus nihil contra Deum loquitur,
duntaxat invehitur in eos, qui se verbi dicunt esse Dei Mi=
nistros, re autem verum Dei sunt hostes, id quod et alii com=

plures

plures pii, doctiq; viri fecerunt, praesertim divinissimus
Bernardus. Sed fingamus, hoc esse errorem si quando hic vobis
placet, qui et in eodem Ministrorum recensemini Numero? qui
fit, ut in caeteris ubi nihil de similibus tractat, ubi nullus
prorsus error, nec umbra quidem erroris exstat, aeque rejiciatis?
Imo qui potest, ut ne Nomen quidem Lutheri omnino suffe-
ratis! Ne miserum! legitis cum plausu ab omnibus Lucretius,
legitis Juvenalis, legitis denique Martialis, Solus Lutherus, Diis
adversis genitus fatisq; sinistris. Aliam quoque dicunt rem
nequaquam contemnendam, Sufferri publice Judaeos, qui quidem
palam sua impia sacrificia, Caerimoniasq; faciant Cunctis
Spectantibus, ac Nemine impediente. Igitur quis inficiabitur
peculiare hoc esse odium? Nimirum, illud odium, quod so-
let veritas parere: Est enim veritas fere omnibus invisa
atq; inimica, his praesertim temporibus, sed Nemini ma-
gis, quam Tyrannis: Etenim, timentes, ne veritas eorum
Scelera Coarguat, quare non queunt ullo modo intra eorum
limites Magistram, seu Dominam potius admittere. Id quod
Vates Sacer testatur: Si argueris Stultum, habebit te odio
qui autem Sapientes sunt, tantum abest ut non oderint
reprehensores suos, ut eos etiam summopere diligant.

Declar

Declarant igitur hi, qui corrigi nolunt, multis se obnoxios
esse Sceleribus, quibus oblectare se valde gaudeant, si vero
aliquis Monere audebit, jam paratum extat exitium: Hinc
evenit odium tam acerbum in Lutherum, non autem in Judaeos,
Afros, Turcas denique. Hi enim sunt Mancipia Romani Pon-
tificis, Nihilq; contra ipsius Imperium et Majestatem garriunt:
At Lutherus, qui adeo mordax est, ob merisam veritatem
premad modum dictum est, tam gravi Pontificia Crudelitatis
Nota insuritur: sed nihil miseri agunt, obturent licet omnium
hominum Ora non tacebunt lapides, non arbores: Adhibeant
vincula, verbera, equuleos, flammas, Carnifices, tortores, quo
plures Martyres facient, eo plures contra se testes constituti
erunt: Quamquam multi hic judicant, quod ille futurum
Seculum, universaleq; Judicium minime credat, quod postea
fusius explicabo. At dicet aliquis? Et si negari non potest,
Multos ex Superioribus Pontificibus Nefarios, Scelestosq;
extitisse, tamen is, qui Nunc praeest, talis est, ut nihil de eo
mali dici, nec suspicari quidem possit: Huic ita respondent:
Ea fuisse Scelera praeteritorum Pontificum, at iste nunc illis
Comparatus tollerabilis apparet. Verum quid Convenit cum
malis hominibus, Comparare eum, qui se dicit Vicem Dei habere?

qui

Qui Sanctissimum, et Beatissimum vocari, et gaudet, et jubet?
Quid turpius, quam usurpare adeo splendida, magnificaque
~~nomina~~ vocabula, vitam autem sic ab illis discrepare? autho-
ritatem Xti jactare, moresque et vitam contemnere? nam quis-
quis non imitatur eum, quem prae se ferre dicit, hic illum omnino
contemnit, sed quid, Dii boni, iste tam Sanctus agit, ut a ca-
lumnia possit eximi? Non comparabo eum illi ipsi Primo Petro
quandoquidem ille nihil cum auro negotium habebat, quip-
pe qui erat adeo pauper, non comparabo eum caeteris
Sanctis Viris, a quibus tam longe distat, verum comparabo
eum cum iis ipsis, qui non sunt initiati Eccl(esi)a(e) Ministeriis,
sed fuerunt Summi Reges et Imperatores. Considerate paulisper
rogo, primum illum Constantinum, Jovianum, Valentinianum
Gratianum, utrumque Theodosium, an cum praesente Romano
Pontifice sunt conferendi? si autem vos censebitis, scitote a
caeteris non censeri; sed quid ego Christianos recolo Principes?
sumite Titum, Nervam, Trajanum, Antonium, Aurelium,
Alexandrum, Probum similesque qui Christo fuerunt adversi
nonne omnes, qui sano judicio, atque incorrupta mente ju-
dicare valent, omnes hos Romano Pontifici anteponent?
quapropter desinite sic extollere hunc, ob nullam, vel certe
minimam causam, ne corrupti atque assentatores habeamini

Nisi

nisi forte peculiari laude eum ornabitis, quod scilicet plurimos
comburat haereticos, itaut si diu vixerit, sperandum est brevi
omnes haereticos deleturum. Quae quidem laus non convenit
Xti vicario, sed potius crudelibus illis Caesaribus, Neroni, Do-
mitiano, Commodo, Diocletiano, Maximino ac similibus portentis.
Deinde considerate Xti sanguine primum Religionem Xtianam
captam esse, auctam postea et firmatam sanguine Aposto-
lorum et Martyrum: Ergo cur delere conatur ea ratione, quā
magis magisque augescit. Esto oblitus est Majorum suor(um), quos
ipse recenset: Petri, Lini, Cleti, Clementis, Anacleti, Caeterorum,
qui effuso sanguine Xti gloriam illustraverunt. Nonne contra
seipsum judicat, quoties sic crudeliter agit? Praeterea non
venit illi in mentem saltem Gamalielis consilium, si enim
Haeretici a Deo non mittuntur, opusque ipsius non sunt, facile
ac sponte, sine aliqua opera dissolventur, quemadmodum et hacte-
nus factum est: si autem opus Dei sunt, ab eoque mittuntur,
frustra omnino laborat bellum Deo indicere. Divus Paulus inquit:
oportet esse Haereses, causamque addit, ut, et qui probati sunt
manifesti fiant in Nobis: Paulus Necessitate dicit, ut sint; iste
vult ut ne sint omnino. Praeterea semper consueverunt strenui
Milites optare bellum, ut sic possint eorum ostendere, ut ipsi

ingenium

inquiunt, virtutem: Pacis enim tempore torpescit, ac plane dormit. Itaque semper visum est Haereses plus utilitatis Ecclesiae attulisse, quam detrimenti. Postremo, si Romanus Pontifex tam Christo familiaris est, cur timet hominum vires et potentiam? Nec videtur prorsus Pauli oblitus, qui ajebat: Si Deus pro nobis, quis contra nos? et potius cum Herode, formidare, aut cum Judaeis: Ne veniant Romani, et tollant locum, gentemque nostram. Cui merito dici potest illud: <u>Hostis Herodes impie, Christum venire quid times? Non eripit mortalia, — Qui regna dat caelestia.</u> At Romanus Pontifex properavit occupare judicium, et cum hoc praesenti judicio contentus sit, illo futuro jure meritoque privabitur: Non potest ullo modo utrumque usurpare, id quod est ipso sole clarius. Quare facessant aliquantulum Concilia, et Patres; Christi tantum instituta examinentur. Etenim si Conciliis, et Patribus agendum est, valde laborabimus; numquam enim verum eliciet, cum sibi saepissime dissideant. Christus Servator noster, huiusque Discipuli soli sunt, in quibus nullum reperiri potest dissidium. Deinde considerandum est quibus causis ad hoc discrimen ducta sit Religio Christiana, nempe, nullam aliam inveniemus nisi quod relicta Sacra Scriptura, ad humanas authoritates recurrimus. Hinc tanta Ro-

mani

mani Pontificis potestas, et libido, ut quidquid velit, impune faciat, etiamsi innumerabiles populos gregatim secum ducat in Orcum vapulaturos, tamen nemo audeat non modo judicare, sed ne loqui quidem, imo omnes hoc miro applausu comprobent. Et miramini postea, si Haereses exoriantur? si homines linguas exacuant; cum mirari potius deberetis, tamdiu ultionem Divinam moratam, quae quidem procul abesse non potest. — Vos igitur, qui non minus docti, quam pii haberi vultis, vos inquam, hanc provinciam, et onus capere debetis, nec tam strenuos defensores Pontificiae Majestatis profiteri, quam Christi humilitatis; neque tam in Haereticos vehementes, et disertos, ut in eum, a quo haeretici exordium habent, infantes, mutosque vos exhibeatis. Nam ponite, nullum prorsus superesse vestigium Haeresis, quid tum postea lucrabimur? ut nimirum Romano Pontifici liceat impunius cupiditates explere suas: si enim recte considerabitis, si vos odium a veritate non abducat, aut alia aliqua causa privata, nullam praeter hanc causam invenietis. Sic videmus et superiores Pontifices fecisse, qui quanto quietius regnaverunt, tanto vixerunt licentius. Quare Divinissimus inquit Bernardus: En tempora

ista

ista liberiora quidem, Deo miserante, ab utraque illa malitia
scilicet Haeresis et Savitia Principum; sed plane foeda a Negotio
perambulante in tenebris: nostis Caetera. Quod si Christus Noster
Opt. Max. nihil aliud suis promittit hic, nisi molestias, dolores,
angustias, supplicia, quo ore audebimus operam dare, ut allaborare
ut si Ministri in deliciis sint, regnent et triumphent? Ergo ne=
quaquam spectabimus praesentem Ecclesiam, ut solemus, Militan=
tem, sed potius triumphantem. Ergo quemadmodum de Judicio
quod sibi Romanus Pontifex occupavit, ante dicebam, idem
nunc de deliciis, regno, et triumpho dicere convenit: si hic
suas habet delicias Romanus Pontifex, si hic regnat, si
hic triumphat, omittat omnino spem alterius vitae delicia=
rum, regni et triumphi. In mentem illi veniat Exemplum
Lazari, et Divitis, quum nullo pacto hi, qui hic triumpha=
verunt, illic possint iterum triumphare, sed in magnis
esse tormentis: quum e contrario, hi qui magna passi sunt
tormenta hic, illic ut gaudeant, et triumphent, necesse.
Utinam Romanus Pontifex, suis deliciis, suo Regno, et
triumpho contentus esset, nec tyrannidem tam crudelem
exerceret, posset quoque modo tollerari; verum non contentus
sua hac

sua hac terrena felicitate, in crudelitatem et saevitiem
totus ruit. Vos ergo, Vos, qui eum sic colitis, monere de=
betis, ut ad se aliquando redeat, ut orbem terrarum de=
ficientem aspiciat, ipsique potius succurrat, quam prorsus ex=
stinctum velit. Cedat aliquantulum Sodalis, nec tam obstinate
in suo Jure mundo persistat. Neque tam immoderate, intem=
peranterque abutatur Christi potestate, qui nihil nisi aequum
vult, et bene. Nam si diu sic perseverabit, non est dubium
ut quemadmodum hactenus suum regnum, et Majestas
diminuta est, sic in posterum magis diminuetur, et demum
evanescet. Non est ita obscurum hoc, ut perspici non
possit, stulti plane videant, et cognoscant. Quapropter in=
struite eum, quod humana quoque Regna, non possunt
conservari, nisi ad eorum principia revertantur, quemadmo=
dum humanae sapientiae peritissimus omnium docet Ari=
stoteles. Quum enim Regna in tyrannidem se converte=
rint, remedium suae conservationis esse monstrat, ut ad
regni formam convertantur. Itaque et vos idem Pon=
tificem Romanum docete, ut si vult Regnum conservare
relictis consiliis, et patribus, humanisque caeteris rationibus
et corpo

et conspectui nobis, ad Coeli Regnum accedat. Esse Divum
Omnium optimum rerum Dium negare nullo modo potest,
nisi forte omnia negare constituisset, videmus enim mun-
dum, qua causa sit ortum, ergo convenienti ratione
curandum est. Quantum distet forma, et doctrina, et
Regni Pontificis Romani, a doctrina et Cruce Christi, si quis
sumat in manus Evangelica Scripta, et aspiciat Do-
ctrinam Pontificum, communemque vivendi modum,
facile admodum cognoscet, et si timor Ignis, et igni-
num spes lucrorum et dignitatum, non complures ab
hoc Studio et meditatione deterreat. Sunt tamen ali-
qui nullis minis deterriti, nullis allecti praemiis
constantes, intrepideque perseverant. Qui quidem
etiamsi essent, attamen Deus non permitteret un-
quam veritatem, tam misere foedeque obscurari
et opprimi. Isto enim pacto brevi fieret, ut Christiana
Religio ad nihilum redigeretur. Audivi non sine
magno dolore, et lachrimis hoc, sic dico audivi
inquam Romae Sectam Epicuri esse renovatum,
ita ut jam animae immortalitatem prorsus negent

Caeteraque

Caeteraque Epicuri dogmata mordicus retineant: neque
vero ab uno solo didici, sed a pluribus, iisque et pro-
bis, et integerrimis, id quod etiam sine teste, res ipsa
manifesta clamitat: Equidem si vel minima esset
fides, vel opinio superstitis animae, Divinaeque provi-
dentiae, et justitiae, siccine viverent homines? Ve-
rum, quid homines dico? Siccine viverent ii, qui Dei
Omnipotentis locum, vicemque usurpant! Tantaque
scelera, et flagitia aspicere, multaque relinquere possent sine
ipsi committere, ac si quis rei causa velit arguere? Ar-
ripere eum statim, et in flammas ardentes conjicere?
Apage, Apage talis religio! profecto mallem sub
Turca esse, nam Turcae vi non cogunt homines ad cre-
dendum, nec saeve et crudeliter saeviunt erga dissentien-
tes. Sed ut ad propositum redeat* oratio, vos praeci-
pue hoc opus decet, alium praeterea neminem. Vobis
enim Romanus Pontifex, magnopere fidit, et quodam
modo veretur. Et quidem plane prospicit, si vos ali-
quando ab eo desciveritis, confestim suum imperium

corruat

consumptum iri: Vos enim Soli, nec sine incredibili ei
ipsum sustinetis. Quamobrem vobis omnino fidem ha=
bebit, quod non alius faciet. Alii enim etsi confidenter
cum illo loquantur, familiariterque vivant, eorum tamen
verba non habent apud ipsum pondus. Alii autem quo
sermones pondus haberent, vel non audent, vel negligunt,
vel denique nolunt. Nam de Haereticis quid attinet loqui?
qui quidem si asserant ignem esse calidum, nulla eis
praestatur fides. Quoties honestis modis, Scriptisque modera=
tis, aliqui enixi sunt ei aliquid persuadere, ac non solum
nihil profecerunt, verum eum contra se magis irritarunt
habitique sunt pro impiis, et Sacrilegis? quare, ut dixi, vo=
bis omnino laborem hunc subire competit: quo quidem
ex labore, quantum utilitatis omnibus eventurum, vos
velim judicetis. Quamobrem desistite paulisper, obsecro
haereticos insectari, vel si prorsus non vultis, saltem fa=
cite utrumque, et ut haereticos videlicet insectemini, et si=
mul errores Romani Pontificis redarguatis, corrigatisque.
Atque hoc pacto vestrorumque detractorum ora claudetis.
qui, ut dicebam, vos Pontifici Romano addictos, vos ipsius
scurras, parasitos, assentatores, satellites, vociferantur.
qui

qui ex stulto insanum eum faciatis, quique Sophistae
meri, non philosophi, nedum Christiani estis. Quum autem
utrumque praestabitis, veros demum vos Dei servos, vere in=
corruptos, justos, Sanctos, divinos, velint nolint, fatebuntur.
Quod ut faciatis, Viri admirabiles, et prope singulares, per
Immortalem Deum, a vobis non peto solum, sed si patimini,
oro obsecroque, ut causam tam dignam vestro patrocinio
tam destitutam ab omnibus defendendam libenter suscipiatis.
Equidem vellem, ut neutri parti favere velitis, sed ut sitis
quasi Arbitri, et sequestres inter dissidentes Christianos, et Roma=
num Pontificem. Mementote, quodnam pro vobis nomen ~~fe...~~
feratis: Si enim a Jesu nominamini, Jesu nomen vos solli=
citet, atque stimulet, non cujusvis alius. In hoc omnes in=
cumbite, ut tot scilicet, tamque funestae dissidia, vel tollantur
funditus, vel certe amice componantur, non autem ut unus
regnet, alter serviat, sed ut omnes Christo serviamus, ut pari=
ter omnes cum illo regnemus. Quid mihi Concilia, quid
Patres, quid Rom. Pontificis authoritatem, majestatemque
objicitis? Objicite potius Christi vulnera, effusum cruorem,
cruciatus, Mortem, contemptum, haec assidue ante vestros
oculos sint exposita, haec dies et noctes intuemini.
ad haec

ad hæc omnia vestra studia, omnesque conatus dirigite. Qui
si vobis insanire videantur Heretici, eo magis eorum mise-
reat, non enim sciunt, quid faciunt: Est enim Medicorum
cum phreneticis medentes, cum magis eos furere vident,
majorem tunc adhibent curam, et diligentiam: Vos ergo
Medicos non imitabimini, non conabimini, facilitate, ac
clementia potius quam asperitate atque crudelitate rei-
publicæ Christianæ curare vulnera? Ostendite, ostendite
vos, sola Christi causa, non alterius cujusquis privata, move-
ri. Exhibete vos Patres, non vitricos, Medicos, non car-
nifices. Placida, leniaque adhibete medicamenta, non
quemadmodum factum est hactenus, acerba, et crude-
lia. Nihil facilitate atque clementia melius, etiam pro-
fani testantur. Vos adeo pii, non testabimini? Quid
effecerit ista immanitas, oculis videtis, intueminique
mente, quid sit deinceps effectura. Quam pulchrum
quam decorum esset cernere posthac humanitate
comitate, atque lenitate provocare homines, allicere
illa immensa Christi mansuetudine, et patientia. Au-
debo fidem obligare meam, si his modis uteretur,
brevi omnia dissidia felicem exitum habitura.

Contra

Contra vero, si pergent, ut antea fecerunt s: Deus omen
avertat: vereor, ne illa afferant detrimenta, quæ nulla re-
media poterunt mederi, adeo malus cujusdam diuturnitatis
metus est. Videtis incendium per totum orbem terra
vagari, videtis quot, quantisque plagis Deus vos affli-
gat, ita, ut pluribus non afflixerit olim Ægyptum. Ex-
tinguite igitur incendium, non oleo, et aridis lignis, sed
aqua. Iratus est vehementer Deus contra nos, idque
meritissime: Num propterea iram Dei placabimus hoc
pacto, ut scilicet mutuo excandescamus, ut irasci nun-
quam desinamus, imo semper iræ, iram addamus, vin-
dictæ vindictam? ut, nihil aliud, nisi ignes, flam-
mas, cædes somniemus? O miserum me! Ecquæ
portenta video? quam permutata est facies illius
suavissimæ Virginis sponsæ Christi in effrenatam rabio-
samque canem, vel lupum potius: Quam crudeliter
contra se iram Dei provocat, dum crudeliter cum ho-
minibus egerit. Nolite vos Obsecro, hic mihi objicere,
quod eveniant hæ plagæ propter scelera Hæreticorum:
Non loquimur, nunc de sceleribus generatim, sed de

Crudeli

Crudelitate, et Saevitia tantum, quae in haereticis non exstat. sed in Rom. Pontifice. Quamqm, etiam si existeret in Haereticis, quid mirum? si in Rom. Pontifice, quem vos absolutissimum asseritis, adeo viget, in Haereticis tam imperfectis, et nullius pretii non vigebit? Deberent haeretici cum caeteris vitiis et istud habere, quemadmodum Rom. Pontifex cum caeteris virtutibus, clementiam praecipue, et mansuetudinem. Idem de bellis dicendum, quae passim accensa videmus. Quid expectandum boni a pravis? a perfectis et Sanctis expectandum est. Sed, ô Immortalem Deum! quam contra prorsus omnia; dixi non agi de Sceleribus; sed age, descendamus etiam ad Scelera, hoc est, ad vastum Oceanum. Non inficior et in Haereticis multa exstare utinam falsum esset; sed illud per Deum vos rogo, ut mihi dicatis, nullane sint inter vos omnino? Heu qm timeo, ne pro decem haereticorum Sceleribus, mille in vobis inveniantur. Sincere, vereque agamus, tanquam Deus ipse nos exaudiat, cui omnia sunt nuda, aperta, nihil absconditum, aut celatum. Et si dissimulaveritis vestra crimina, extenuetisque; nostra haereticorum

exagge

exaggeretis, et amplificetis, atque hoc more Rhetorum, vel Dialecticorum, vel denique Sophistarum; verum, ut dicebam, constituamus nos in tremendo viventis Dei conspectu esse; poteritis negare, vestris flagitiis, et turpitudinibus iram Dei esse exagitatam? Omittamus nunc Crudelitatem et Saevitiam, quam vos contenditis ritè, rectèque fieri: Omittamus doctrinam, Cultus, Caerimoniasque vestras, quas vos detradatis a Majoribus traditas, per manus ad Rom. Pontificem devenisse: Omittamus caetera, solum nunc de vitiis, Sceleribusque loquamur. Negabitis Majora usquam, magisque nefanda scelera, et peccata reperiri, quam ubi Romanus regnat Pontifex, imo in ipsa Roma; ante suos Oculos? Non me torquebo nimium hic; nam si hoc inficiari audebitis, inficiamini pariter Solem lucere; quapropter frustra esset post hac verbum facere ullum, vosque non modo Sophistas sed pejores etiam demonstrabitis. Si autem vere, et simpliciter agemus, paucis tum verbis, res erit confecta. Nam, ut ajebam, incipientes ab illa ipsa Roma, totumque perlustrantes Romani Pontificis Imperium, nihil invenietis, nisi turpe et obscoenum. Quid de ipsis fanis dicam? ubi major cernitur peccandi libido, atque impunitas?

Lupanaria

Lupanaria potius, quam fana, et Delubra sunt appellanda: Cur igitur haec tam sordida monstra occultatis, imo defenditis, et si diis placet, etiam laudatis, nam si qui haereticorum existunt, tam acriter vituperatis? Quid enim aliud est hoc, quam aperte dicere, legemque statuere, ut sit impune facultas Pontificiis quidlibet faciendi; item Haereticis praecisa potestas, ut ne loqui quidem audeant? Huc omnino lex illa spectare videtur: Et quidem si aliquis Haereticorum Sacerdos, uxorem ducat, exclamabitis statim, Orbem terrarum interiturum iri, cum tamen ille nihil aliud faciat, nisi quod justum est, quod Deus jussit, quod denique Graecis permittitis Sacerdotibus: Si vero Pontificii scorta habeant, connivetis: Atque hoc est expresse contra contra Dei praeceptum, contra bonos mores, Juraque omnia. Aut desipio plane, aut nullam video, quam afferre possitis defensionem. Nisi forte velitis coelibem vitam vel periculosam, securo honestoque praeferre conjugio? Quod si recte facere velletis, si opportune praesentibus malis providere, deberetis non solum permittere libere Matrimonium, verum, etiam vi cogere ad hoc vel recusantes. Loquuntur fortasse satis obscura, ac nondum intellecta?

intellecta? Quotus enim quisque vel parvus infans est, qui haec ignoret? At vobis satis est dixisse: Orent Deum, nam solet orantibus castitatem largiri, sicut et multis concessam esse constat. At Paulus non sic nos docet, sed inquit: Qui non continet se, nubat, atque mox rationem adfert, quare id fieri debeat, addens: Melius enim est nubere, quam uri: Vestro tamen judicio, melius est uri et in pulverem quoque redigi, quam nubere. Praetermitto, quae a plurimis doctis hac de re copiose dicta sunt, quaeque vobis plane sunt nota, et quae videmus nil omnino profecisse, quid proficerem ego nunc? Praetermitto haec omnia, tantum hoc dico, qui sunt ii multi, qui tam magnum munus sunt assecuti? Quam metuo, si penitius rem inspiciemus, ne multi isti ad minimum redigantur Numerum: id quod et vir probus quidam familiaris meus me monuit. Nam cum hocce dixissem aliquando, quod nuper dictum est, videlicet, Multos ex Pontificiis esse, qui caste viverent, interrogavit me, an si quis eorum vellet scortum adire, soleret me accersere? Quis enim, ajebat, quantumvis impudens, non cavet magnopere, ut delicta sua fiant manifesta? Praeterea, habesne in eos

Censu

censuram aliquam, vel impertum, et hoc subtilius possis scrutari? Cumque multa a me essent dicta, atque aliqua in medium adducta exempla, in quibus eos recensui, tum ille sic est orsus: Negari non potest, quin inter innumerabiles, aliqui sint, qui prudentius se gerant, et quemadmodum isti solent dicere, si non caste caute. Idem de illis dico, quod et de illis dixi imprudentibus, atque illud addo, quod eo difficilius deprehendantur, quo cautiores sunt, et circumspectiores. Quid rerum ego scire possum, quae sine teste gerunt, quorum Nox sola conscia est: Nos nunc hic sumus, Nocte vero nec pedem extra limen efferimus, illi tam procul a Nobis absunt, immensis spatiis, murisque septi ac vallati: Scimus hominis Malitiam, atque etiam fallacias, astutiasque Satanae non ignoramus: Didicimus omnes, quam obvia, et prona sit ad peccandum via, quamque facile, si quis peccare velit, possit, et valeat etiam solus. Proinde cessemus de obscuris loqui, quorum solus spectator Deus, quaeque homines prorsus latent. Mitto, quae de his ipsis de-

suitis

suitis dicis memorant, atque inter patiam habeant pro fabulis volo. Quot obscaenitates, quotidie audimus, et videmus? nisi metu, aut superstitione, aut avaritia aut denique stupiditate, aut malitia praestrictos habeamus oculos: Omnium Malorum horum quae causa? Nulla, nisi ille ipse Caelibatus: Nam si Natura proclives omnes ad Malum sumus, tum procliviores efficiemur, cum cernamus nobis interdicta, et vetita quae appetimus: Nonne satius erat decem, ut ita dicam uxores singulis Sacerdotibus concedere, quam unam solam turpitudinem hujusmodi fieri? Animadvertit hoc Pius II Romanus Pontifex, qui teste Platina sapienter dicere solebat: Sacerdotibus Magna ratione sublatas Nuptias, Majori restituendas videri: Magnifica vero vox, ac homine praeclaro, et sapiente digna, et quae non surdis fuisset narrata. Perspicue hoc inter infinita pene exempla declarat, turpe et detestandum illud facinus Melchioris Diglie Mediolanensis Legati Romani

Pontificis

Pontificiis, nuper in conventu Ferensi, cum Ganymede Suo Polono, Iacobo appellato ab ipso etiam Caesare cognitum, quod, cum notior in terris fabula nulla fuit, consulto praetermittemus, praesertim cum sine maximo rubore non possim recensere; Ac peccare prohibere non possumus; audio, potestis peccandi causam amputare? Quam facile hoc fieret? quam in promptu situm est remedium? De Caelibatu nullum est praeceptum: De Matrimonio et praeceptum habemus, et Tracis impune permittitis: neque vero jubeo, ut omnes ducant Uxores, multo minus ut ad hoc cogantur, quod mihi videtur absurdum, ne impium dicam; tantum dico, ut, hi, qui continere se minime possunt, Uxores ducant, cum Omnino sit melius nubere, quam uri; haec et multa familiaris ille meus disserebat, quae ut vere loquar, me aliquantulum commoverunt. Quid vos facturi sitis, plane nescio; quamquam perpendens, ut supra dicebamus complures doctissimos viros, rem et fusius, et subtilius tractasse, nihil tamen adhuc profecisse, quid de me sperare possum adeo rudi, et imperito? praesertim cum videam, rem eo deductam, ut more militari, non contentione Mondo, verum etiam pugnis, et calcibus, imo armis et ignibus

Saevissime

Saevissime certetur: Itaque cum inter arma, verba parum aut nihil exaudiantur, parvam, aut nullam spem habeo aliquid proficiendi, hoc solum dixisse volo, quamquam Vos Verum non suscipietis, Deum tamen non esse relicturum ut impune diutius tanta mala tolerent. Videmus jam dilucide, quid incipiat ordiri: Videmus quot flagella in orbem Terrarum immiserit; graviora sunt profecto, quam quilibet queat excogitare: atque haec Omnia initia sunt dolorum: Nec adeo fidat Rom. Pontifex, in suis divitiis, et Copiis, nec rursus in foedere et Amicitia Principum, neque in suorum Sophistarum sapientia, ut obliviscatur Deum et supra illum, et supra caeteros Principes Orbis Terrae atque Omnes doctos, et Sophistas Suos, Imperiumque obtinere: sed ad Vos, ut saepe redeo. Vos Arbitri, Vos Sequestres estote: Vos, et si haereticos reprehendaris, ut sunt in multis reprehendendi, non idcirco Rom. Pontificem admonere desinatis: Estis, haberique vultis, ut dixi toties, Sancti, justi, docti, illud facite igitur, quod sanctos, justos doctos decet: Adulari, blandiri, Omnia ad voluntatem loqui, crescentem tumidis inflare Sermonibus utrem

addere

32

addere oleum camino, unius scelera virtutes appellare, alterius virtutes scelera, si hominum est proborum vel si hominum solum est, vos judices adhibeo. Odium in haereticos, ut ajebam, nolo relinquatis, sed potiora nolite negligere. Si pedes valebunt, nihil proderit capiti infirmo; at cum caput valet, et pedes, et caetera membra bene se habent: si haereses cessabunt quietius utrumque regnabit Rom. Pontifex; sed vitia Sceleraque plus in diem augent. Omnia vobis bene cognita sunt; ita ut si nolitis curare vestra, non alios culpa est. Vosque Deo. Op. Max. rationem estis reddituri, ad cujus tremendum formidolosumque Tribunal, Vos Rom. Pontificem, Haereticos, caeterosque, me denique his Literis citatos esse volo. Valete

Finis

1822 16a Maji [signature]

ACADEMIA R.S.R. BIBLIOTECA FILIALA CLUJ
ACADEMIA R.S.R. FILIALA CLUJ-NAPOCA BIBLIOTECA
Nr. Ms. U. 891/A 75

Epistola

16

Ms.II. 891/B.

Ioannis Licinii Namyslovii ad fratres Ministros Evangelicos pro ineunda Concordia, brevis et simplex PARAENESIS.

accessit

Licinii, et quorundam Biographia

Series Connotatorum

I Ioannis Licinii Namysslovii ad fratres Ministros Evangelicos pro ineunda Concordia simplex Paraenesis - - - - - - - - - - - p 1 —

II Ioannis Licinii Biographia - - - -

III Ioannis Kiszka detto - - - - - - - -

IV Stanislai Lasuczki detto - - - - - -

NB vide Histor Socinianos Bock p 431. et sq. 436.

Joannis Licinii Namyslovii ad Fratres Ministros Evangelicos pro ineunda Concordia brevis et simplex

PARAENESIS

Si quis vero, ardentique Divinae gloriae promovendae, Christi Regni amplificandi, Salutis humanae impertiendae Zelo, pro eo ac merito omnesque jure debemus omnes, teneatur, Viri fratres Evangelici! Non video, quo modo in tanta omnium ordinum frigidissime in Causa Religionis procedentium negligentia impedito rerum Caelestium, ac si non intermisso, certe interrupto cursu, animo non angi, imisque intimis viscerum penetralibus summo dolore non moveri, imo et jam non uri possit. Ego certe omnium infimus, ac minimus Domini mei Jesu Christi Servus, ut de me nihil vana inflatus opinione, ex fastu carnis gloriose praedicare unquam volo, ita inficiare non possum, me paulo altius, et diligentius, quantum quidem pro modulo mihi concesso valeo, hoc Negotium considerantem tanto taedio, tanta molestia, ac angustia

affici

affici, ut nihil magis optem, nihil ardentius a Deo Creatore meo nocturnis atque diurnis precibus flagitem, quam ut secundiores veritatis Divinae successus videre possim, vel si Deo ita videatur, quam citissime e vivis excedere, inque Domino placide obdormire queam.

Quia vero mihi neque licet, neque lubet aliorum etiam apud animum meum deprimere pietatem, ut me praeferam caeteris, reliquos nullo hujus rei affectu tangi existimem, non dubito sane, quin plurimi sint, non ex his tantum, qui una mecum Confessione per Christum Deo serviunt, sed inter eos quoque, qui diversam a Nobis in iis fidei Articulis, quae de Deo et Christo ejus aguntur, sentiunt, quibus hoc ipsum quod in praesentia sum a me dicitur, studiose convenientibus, vita ipsa molesta sit. Tanto enim cum applausu Populi, tantisque cum jubilis Pontificiae Idolomaniae Superstitio, quae ante paucula Annos extremum sensura casum videbatur, convalescit, assurgit, et progressum facit, ut nisi Deus obstiterit, metuendum sit, ne in eundem conscendat locum, in quo superioribus fuit Annis toti Orbi dominata: Contra, veritas Divini Sermonis, qui hoc eodem saeculo quasi denuo e Caelo delapsa, mirifice progredi, et magno conatu hominum occupare animos coeperat, eaque de se spem

crescent

creverat, fere, ut post tot et tantas clades, victoriã tandem
obtentã, sola verum poriret: Hæc inquam, squallida incedit
et pallida, ut intermoritura in brevi multis videatur.
Quis prius hic non doleat, quis non moereat? Quamquam
autem non est dubitandum illam superstitionem nequaquam
potiores obtenturam, multo minus illã deplorandã servitute
animos hominum amplius constricturam, in qua sot millia
prioribus temporibus contabuerunt, quicquid sibi Romani
Pontificis Mancipia somnient: neque ambigendum est, ut pius
veritatem, utpote cum Deo resuscitatam, æternum victuram,
quicquid caro dictet, et ratio humana colligat; cum hæc sint
ea tempora, quibus ante magnum atque ultimum illum diem
Dei nostri Evangelium ubique gentium prædicari oportet:
tamen sedulo omnibus Dei Ministris circumspiciendum
puto serio, et probe examinandum, quid tantopere cursum
Evangelii remoretur, faciatque ut veritatis vires paulatim
deficiant, et falsi robur accrescat, et vigeat? Quod quicunque
meditantur, multa invenient, quæ ex humana negligentia
proficiscuntur, et tanti mali causa esse in veritate dici possunt.
At sicut alia alii investigando assequuntur, quæ aut cu-
randa

curanda, aut penitus amovenda suscipiunt: ita mihi 44
a longinquo cogitanti hoc negotium frequenti apparuit
inter alia obstacula non minus esse momentum in istis dis-
sensionibus, dissidiis, odiis, et simultatibus, quibus hactenus
vestra, Viri fratres Evangelicæ Ecclesia, nostraque simul la-
borarunt. Quæ ut vel nunc plane e medio tollenda ani-
mum inducamus, ut ne vestigium quidem illorum tantorum
malorum, aspici in posterum queat, paucis mihi ad vos
perorandum proposui. Quod institutum meum sit utinam
tam felix, quam necessarium: ut pro pietate, quæ vos de-
cet, boni consulere, talique animo suscipere velitis, quali a
me porrigitur, bono videlicet, pio, simplici, et gloriæ Divinæ
propagationem expeditissimam cupiente, etiam atque etiam
peto: si quod volo effecero, vobisque conatus conatus meos
probavero, agam Deo meo gratias humillimas: sin minus,
eundem testem invoco in animam meam salvandam, si
ita est; damnandam, si contra res habet, me non nisi in
id hoc tentasse, ut quantum in me esset, ex officio meo
de malo evadendo, et eradicando præmonerem.

Duos

crescerat, fore, ut post tot et tantas clades, victoriā tandem obtentā, sola rerum poriretur. Haec inquam, squallida incedit et pallida, ut intermoritura in brevi multis videatur. Quis prius hic non doleat, quis non moreat? Quamquam autem non est dubitandum illam superstitionem nequaquam potiores obtenturam, multo minus illā deplorandā servitute animos hominum amplius constricturam, in qua tot millia prioribus temporibus contabuerunt, quicquid sibi Romani Pontificis Mancipia somnient: neque ambigendum est, ut piis veritatem, utpote cum Christo resuscitatam, aeternum victuram, quicquid caro dictet, et ratio humana colligat; cum haec sint ea tempora, quibus ante magnum atque ultimum illum diem Dei Nostri Evangelium ubique gentium praedicari oportet: tamen sedulo omnibus Christi Ministris circumspiciendum puterim, et probe examinandum, quid tantopere cursum Evangelii remoretur, faciatque ut veritatis vires paulatim deficiant, et falsi robur accrescat, et vigeat? Quod quicunque meditantur, multa inveniunt, quae ex humana negligentia proficiscuntur, et tanti Mali causa esse in veritate dici possunt. At sicut alia aliis investigando assequuntur, quae aut cu-

randa

randa, aut penitus amovenda suscipiunt; ita mihi ipsi a longinquo cogitando hoc Negotium prosequenti apparuit inter alia obstacula non minus esse momentum in istis dissensionibus, dissidiis, odiis, et simultatibus, quibus hactenus vestra, Viri fratres Evangelici! Ecclesia, Nostraque simul laborarunt. Quae ut vel nunc plane e medio tollenda animum inducamus, ut ne vestigium quidem illorum tantorum malorum, aspici in posterum queat, paucis mihi ad vos perorandum proposui. Quod institutum meum si utinam tam felix, quam necessarium; ut pro pietate, quae vos decet, boni consulere, aequoque animo suscipere velitis, qualia me porrigitis, bono videlicet, pio, simplici, et gloriae Divinae propagationem ardentissimam cupiente, etiam atque etiam peto: si quod volo effecero, vobisque conatus conatus meos probavero, agam Deo meo gratias humillimas: sin minus, eundem testem invoco in animam meam salvandam, si ita est, damnandam, si contra res habet, me non nisi in id hoc tentasse, ut quantum in me esset, ex officio meo de malo evadendo, et eradicando praemonerem.

Dicis

Duos autem modos animadverto, Viri fratres! quos alterutro huic tantae pesti occurrendum sit, nempe si aut Nobiscum Concordiam in iis articulis, de quibus hucusque diversum docemus, ineatis: aut, diversitatem doctrinae ita in Nobis tolleretis, feratis, et patiamini, ne propter eam Schisma illud, quod jam pridem factum est, ratum vobis et gratum putetis.

Quod ad Primum quidem modum spectat: nihil mihi in vita accidere posset jucundius, imo ne vita quidem ipsa tam chara esset, quam si Controversiae illae inter nos sedarentur: quod factu non esset adeo difficile, multo minus [illegible], ut multi perperam opinantur, si vestra voluntas accederet: debere autem vos ad dirimendas istas lites propensos esse nihil est, quod non jubeat. Nam et officii vestri ratio, et ipsa pietas postulat, ut de ineunda Concordia solliciti sitis; cum enim Dei vos Christique Ministros praedicantis, Nonne Convenientissimum fuerit Dei et Christi Morem imitari? Ille autem non solum nunquam subterfugit, siquando ad reconciliationem precibus fatigatus; verum etiam ultro Nolentes secum unum esse, imo inimicos suos rogat, ut sibi

recon

reconciliari velint. At certe praecipua pars est vocationis vestrae, homines obsecrare, ut cum Deo, utpote jam paratissimo, et pansis ulnis expectante [illegible] Rom 10: 21 Munus reconciliationis [illegible] sibi imprimis demandatum testatur D Paulus Apost 2 Cor 5: 19. 20. neque etiam aliud executus est praecipue magnus ille Summi [illegible] Προδρομος Officium ut cujus Curae potissimum incumbebat ut Multos filios Israelis ad Dominum Deum eorum, et parentum ad genitorum erga liberos affectum, ac Liberorum contra erga Parentes converteret: Ille vero Coelo demissus ad Nos Dei [illegible] Nuncius, Servator hominum nonne hoc idem executus est, ut et homines Deo lucrarentur, et Angelos hominibus reconciliaret, et diruta Maceria aliosque cum aliis in gratiam reduceret: Hoc ipsum Solenni suo Cantico sive precati sunt sive gratulati Deo Angeli, quod in terris inter homines esset futura.

Ideoque Viri fratres! si Dei Ministri estis, si quid cum Christi Antecessore Commune habetis, si vere Christi discipuli si Apostolorum imitatores, si fratres Angelorum, tollite illam animorum vestrorum duritiem, neque amplius Non

Dico

dico ad ineundam concordiam commovere alios, quod sane vestrum esset pastorum, vel praepositi, Moniti, Creati, et per Deo

vestram operari vosmet subducite pomutam suscipere.

Usque hac pietas quippe non solum Xriana illa, quae omnium sanctissime est colenda, sed Ethnica etiam pariter: Ea enim est quae omnes et singulos monet, et instigat, ut, quicunque boni viri et esse, et dici desiderant faciles sese, concordesque exhibeant omnibus: Considerate propterea quanta vobis adversaria constituta sint, quam durus in die Judicii reddendus calculus, si vel unicam Animulam, quam neque creastis, neque vestra virtute salvi restituere potestis perdideritis.

Jam vero nequaquam securos vos esse convenit, ut opinemini, neminem tantorum dissidiorum occasione a via veritatis aberrare, et in aeternum infernalis ignis barathrum demergi: quin imo deplorandum vobis est, neque adeo, ut vos tandem misereat, tot millia hominum, pro quibus Xtus filius Dei passus est, et Mortem ultro appetiit per ejusmodi Schismata perire: Amovete itaque scandalum istud, et tam insalubre populi offendiculum: quod nisi

nisi fecere institueritis, verendum vobis est omnino, ne hanc culpam aeterno interitu pensare olim cogamini: quid enim aliud celatum scandalum apportat, quam tantum malum, quantum nec in omnium maxime execranda carnificumque manibus illata poena irrogatur: Hujus equidem rei ratione ducti Apostoli plebis Doctores illas admonitiones connectunt, ut si quae in Xto animis consolatio, si quid charitatis refrigerium si qua spiritus communicatio, si quae commiserationis viscera Phil 2: 1. ii qui Xto nomen dederunt mutuae concordiae studiosi essent: Hae adhortationes tantae, ac tam validae, ut vel durissimos flectere animos possent, si adesset pietas, si flocci a vobis pensa, et nauci ductae sint: quod proh dolor! factum est hactenus: si fuerint, etiamsi de Caelis Angelus accesserit, vosque in pace laturos esse nuncierit, nequaquam fidem merebitur.

Ut autem quid tantopere urgeam, uno verbulo dicam, hoc videlicet volo fratres! ut idem vobiscum de Deo, et Xto ejus, et sentiatis, et loquimini. Haec est illa Cara

in qua

in qua Consensum et Sermonem produlo: Quo
qualis sit, quam bona et honesta quis est, qui id satis ex-
primere queat? Utinam diem illum videam vel ultimum
meæ in hoc ergastulo peregrinationis, quando una senten-
tiâ, unâ fide, uno omnium ore, uno Corde, et una animâ
unum et eundem Deum et celebremus, et prædicemus. Dici
non potest, quanta inde Ecclæ ædificaõ, Divinæ gloriæ pro-
pagatio, Xti Regni dilatio, animarum acquisitio, Ido-
lomaniæque Anti-Christianæ diminutio, et destructio fu-
tura esset. Quid est autem quod vobis tergiversatio-
nem obtrudat merito? Ego quidem quid merito hoc
facere possit non video, quid autem faciat non plane
ignoro: Certissimum illud est, et compertissimum non
eandem ab omnibus prætendi causam, ex hoc neque
factum sit, neque fieri aut possit, aut debeat; Sunt
autem qui non assentiantur, non unius generis; Nam
alii quidem Candide negant, alii vero aliud ore lo-
quuntur, aliud animo cogitant, de utrisque paucissimis
si quod

si quod decet, dixero, ignoscetis fratres optimi! Recensebo
autem aliquot posterioris generis prius, deinde aliquot
prioris. Nonnullis nimia et anxia
de rebus huic vitæ necessariis Cura et Sollicitudo officit.
Namque verentur, ne si eidem sententiæ assentiantur, a suis
quos vocant Patronis excludantur, omnique illa provisione
opulentâ, quâ hactenus cuticulam suam curarunt, qui-
dam etiam probe ac pro Carnis libidine genio indulse-
runt, defraudentur; quod quidem tantum metum ipsis
minime incuteret, si apud Nos essent, qui ipsis ablata
restituere damnaque facta compensare, bene habendi,
vivendi opipare rationem concedere, adeoque et admini-
strare vel vellent: verum, quia satis habent perspe-
ctum paucos admodum in Cœtu nostro esse, ut de Corinthiis
loquitur Apostolus, 1 Cor: 1. 26. divites et locupletes, ne forte
ad Mendicitatem redigantur et ipsi, ineundæ Concordiæ,
ut et Necessariæ, viam aspernantur, et alius quam possent
maximo Animi impetu etiam cum ut ad insa-
niam rapi dicas, si et facta et dicta eorum perpendas, dissuadent.
Scelō

Sed O miseros tales, ut, qui non Xto serviunt sed ven=
trem sapiunt, Non homines Deo, sed ea, quae hominum
sunt, sibi lucri-facere et vindicare student; quanto sa=
tius esset, cum illo Magno Gentium Apostolo, omnia ut sor=
des reputare, modo Xto fruantur, a quo ii solum mercedem
et remunerationem sunt reportaturi, qui ipsi ipsiusque
gloriae commendandae invigilarunt: Non deberent altem
tam esse hac in parte ut opinarentur
Deum ipsis defuturum: Scit Pater vester, inquit Xtus
quarum rerum sitis indigi, neque vos minori cura alet
quam passeres, aut negligentius vestiet, quam agri
lilia: Et si vel fame pereundum, Deo ita volente,
esset, neque hoc multo esset levius, quam amplifican=
dam Dei Veritatem Eccle Dei emolumentum impedire.

At nolim certe, ut aliquis me hoc, vel per calum=
niam quibuscunque aspergere, aut per Malitiam exco=
gitare opinetur: Id loquor, cujus me etiam ante illud
Supremi Jesu Xti tribunal nequaquam pudebit; Nam
et

et diem suum obiere nonnulli, qui mecum hac de re fa=
miliariter conferentes ingenue hanc causam [illegible]: quod tamen
causa nulla est, aut certe perquam impie ipsi fassi sunt.
Et vivunt etiam complures, qui nisi ob hoc ipsum, de
quo nobis sermo est, aut subticent, et dissimulant Animi
cogitata, aut etiam aliud ore profitentur, quam corde
credunt, quod utrumque malum extremum est, posterius
tamen pessimum omnium; Mortuos sinamus Judicii illi
futuro; vivis autem bonis istis viris meliorem men=
tem ex animo optarim: Maledictum enim pronunci=
ans Vates eum, qui fraudulenter opus Jehovae faciat;
Atque factum ejusmodi est primogenituram cum Esau
pro pultibus, et Xtum pro triginta argenteis cum Juda
turpiter vendere: Primogenituram quidem Esavi ac=
cepit alter, Xtus resurrexit, solutis Mortis vinculis. E=
sau autem ploravit, et locum poenitentiae non in=
venit: poenituit etiam Judam, sed locum refrigerii
usque ad strangulationem non invenit.

Sunt plu[?]

Sunt præterea ejusmodi etiam, qui ad primam
ineundæ Concordiæ mentionem nauseant, et potius exhor-
reant, conscii sibi, se si res succederet, vix ac ne vix quidem
aptos, idoneos et dignos, justo adhibito examine judicatum
iri, qui id muneris. ipsi ate rerum imperitissimi
et qui præterea, quæ ex postillis, quas vocant, utcunque e-
tiam sine judicio excerpserunt, nihil plane docere pos-
sunt, ut pro concione plures strepitum et boatum strepitus
quam verborum sonos edant: Novimus tales Marcos
de facie, et si qua urgeret Necessitas, etiam nomina
eorum exprimere promptissimum est. Nam plerique
etiam inter Nos vixerunt, et ad hujus officii gradum
aspirarunt, cumque et inepti a tota Ecclesia judicati
essent, desperatis rebus suis, ad Vos transierunt, ituri
Non ad Lupos solum et Papistas, sed ad ipsum etiam Dia-
bolum forsan, nisi apud Vos locum invenissent, plu-
ceat etiam illis nullo labore victitare, et Reverendorum
virorum titulos gerere; quos fucos, quâ curâ suscipi
atis

atis, alatis, foveatis, pascendo Regi Domino præficiatis
vos videritis; oportet certe, si Apostolo credimus 1 Tim 3: 2
Verbi Divini Ministrum esse, ut et sermone sa-
nitatis et contradicentibus ora obturare pos-
sint; Fratres cum illi non sint, satis esse possunt, Ministri
vero minime 2 Tim 2: 15 Atque hoc cum libere pronuncia-
mus, non prædicamus nosmet ipsos, imo sanæ Ecclesiæ ju-
dicio Nos humiliter submittimus: Ac quamtumvis non vul-
garem disseminandæ Veritatis Divinæ Zelum ardentem
in Nobis sentiamus, parati tamen sumus, si ita res ferat,
aptioribus, magisque idoneis loco cedere, ut qui præteritis
diebus docuimus ad pedes aliorum postea ad Mortem atten-
tissime discamus: quo affectu cum isti, de quibus nunc
loquimur, destituti sint, putamus fere unquam, ut nedum
ipsi ineundam Concordiam esse, habent quod obgarriant,
se videlicet, jam errores, in quibus hæreamus, deprehen-
disse, et blasphemias agnovisse, et alia id genus: Verum
inquire, quid sit error, quid blasphemia, tum perplexè
respondebit, quam ipsi.

Nonaert

Non caret, item coetus vester viri Fratres! sibi ut ego ut libertati meae qua utor in Domino parcatis, cum hos omnes, notem, sed qui sunt tales, ad bonum commonefaciam: qui ob sua vitia, morumque vitia et petulantiam, ut nihil dicam gravius: a quibus omnium maxime Ministrum alienum esse decet, ab ineunda concordia abhorrent, quia se examini subducunt, et latebras quaerunt, velint autem, pro, Dei magis gloriam, quam suam luxuri-am, qua plerique vix non diffluunt, amare, si sibi bene con-sultum velint! Deinde non desunt, sic dicendum enim est, qui sua praesumtione inflati, grandibus verbis in hoc intonant, et maxima fulmina jaciunt. Fuci enim sunt nimia φιλαυτίᾳ, superbia, et concepta de sua ipsorum eruditione, eminentia, sapientia, opinione tam mo-rosi, ut nemo ipsis placeat, neminem ferant, omnes ex aequo adversentur, metuentes, ne si alii quoque in pretio habeantur, ferantur, audiantur, suae authoritati decedat.

Soli volunt

Soli volunt suspici, suaque verba et oracula suscipi, et si possent facillime Pontificiam omnibus dominandi li-centiam sibi arrogarent: Conquestus est aliquando de Diotrephe D. Joannes, quod primatum ambiret, et neque fratres reciperet ipse, neque alios permitteret recipere eo usque, ut etiam ex Ecclesia ejiceret: Et nos saepe cum multis Ministris ex vobis, aliisque coetus vestri Fratribus piis et eruditis viris: de ejusmodi Diotrephibus coram Deo conquerimur: Qui nisi resipuerint, cristasque illas temere erectas submiserint, magno suo cum malo experientur, vanam istam gloriam, au-ram plebis, et vulgi admirationem sibi minimum profu-isse. Quomodo vos potestis credere, inquit Christus ad Phari-saeos, cum gloriam alii ab aliis captetis, et gloriam, quae a solo Deo proficiscitur, non quaeritis? Omnibus istis uno mo-do brevissime responsum volo; gravissimas impendere poenas omnibus istis, qui quacunque de causa propria, et privata communem Dei gloriam, et hominum salutem, quasi constrictam detinent, id quod dies ille Domini ostendet.

Nunc alterius istius generis aliquot species enumerabo:

Quid

Quidam propter quandam opinionem irretiti, nempe non potuisse fieri, ut homines per tot secula ignorarint, quid de Deo eis sentiendum, et credendum, et docendum esset, non possunt sibimet impetrare, ut hoc sapientissimum opus aggrediendum innuant; Hi quanto superiorum classium hominibus sunt meliores, qui videlicet non malitia, sed ignorantia, sibi fateri licet, elaborant, tanto sunt, quibus respondeatur, digniores: Cum autem nec res, nec locus, nec tempus patiantur pluribus hanc quaestionem tractare, hoc solummodo ipsis perpendendum puto, ut diligenter volutent, qui fieri potuerit ut Ecclesia filiorum Dei in V. foedere, illius inquam, dilectissimi Deo populi Israelitici, etiam superstitibus Prophetis, aberrarint, ita, ut ne solum superesse, qui Deum secundum legem coleret, Helias anxie conquereretur? Hoc qui diligenter perpenderit, ei non videtur mirum, quod Ecclesia, post Apostolos, et viros Apostolicos, deflexiones et a sensu, et a fide Scripturarum nota nobis objiciat. Causantur nonnulli etiam hoc, quod nequaquam fieri potuerit, ut Lutherus et Calvinus, si secus sentiendum esset, non animadverterint errorem, et ut alia, ita hanc sententiam correxerint, quippe quibus Deus multa sua dona contulerit; Hic paucis responderi potest, multa quidem beneficia a Deo, multaque dona illis viris collata fuisse, non tamen omnes. Nam ut Calvinus ulterius processit in Causa Religionis, subsistente Luthero, ita non est mirandum si alii Calvinum secuti antecesserunt, et plura assecuti sunt; Paulatim enim Deus procedi voluit, et eademum demoliri jussit, quae minutiora essent, et factu facillima: postea tandem aperuit ad labores hominum animis, etiam ea, quae duriora sunt, diruenda. Non est igitur justum Deo metam praefigere, et hominibus ita inniti, ut nihil quod ipsi non dixerint, rectum, quod non fecerint bonum quod non viderint, verum putetur. Si omnes Doctores illos veteres, quos Patres vocant, ita legimus, ut tantisper illis credamus, eorum venia, et licentia, quoad cum Apostolicis Scriptis conveniunt, cur etiam ad verbi Scripti Canonem non referamus!

Inveniuntur praeterea tales etiam, quibus paucitas nobiscum credentium, et docentium stuporem quendam objicit, ut cum volunt, non possunt ineundae Concordiae subscribere:

scribere: Isti plus aequo humanae rationi tribuunt, nam
cum Deus sit   , ut nec paucitatem, nec
multitudinem curet, et non quantitatem personarum,
sed earum qualitatem spectet, non est cur ambigant,
etiam paucos prae multis posse habere justissimam Deoque
acceptissimam causam, qualem Apostoli cum suis fide-
libus non ita multis habuerunt, prae triginta et octo re-
gnorum in unam Israelis Rempubl. redactorum incolis.

Porro, objiciunt quidam hoc etiam, jam tentatum
fuisse superioribus annis, multum hac in re laboratum,
effectum nihil? Illud quidem aperte negare non pos-
sum: Quid tum tamen postea? Quid? Si quae etiam in-
iis, qui hoc negotium tractandum susceperant, minus
Deo grata fuerunt? aut ideone plane negligendum est
id, quod alioquin et pulchrum est, et utile, et necessarium,
quia aliquando successus fefellit? Minime vero, nam
et Deus alio, atque alio modo, et tempore cum homi-
nibus sibi reconciliandis agit.

Tandem, non dubito, Viri Fratres! complures esse inter
vos

vos, quibus superiora illa impia, et indigna, haec tria
priora, levia et nullius momenti videantur, una cum istis o-
mnibus rationibus, quae plerumque in medium proferri solent;
attamen ne ipsi quidem in hanc sententiam de ineunda
concordia pedibus ire se posse aperte declarant; quam au-
tem ob causam? Quod habeant plurima Sacrarum litera-
rum testimonia, et dicta, quae aeternam existentiam Fi-
lii et Spiritus Sancti exprimant, a quibus se bona cum
conscientia, ne ad transversum quidem unguem disce-
dere queant: Laudo quod ipsis conscientia, et invio-
lata Sacrarum literarum fides tantae curae sint, ut malint
seorsim, salva mente et Scriptura vivere, quam infracta
alterutra etiam plurimorum hominum, nedum paucis-
simorum coetui adjungi: Accedant velim, Nos, et ipsi, et
quicunque sint alii omnibus in conservanda bona conscientia
et Scripturae integritate neque ad pilum cedere, ut qui non nisi
plane hanc ob causam, pauci, inermes, pauperes, omnibus exosi
Mundi   cum toto fere orbe colluctantes:
Cum autem diversa sit nostra de Deo sententia, conscientia
utriusque salva esse potest, Scriptura tamen non nisi alteri
Parti

parti adstipulatur: Bonam itaque habentes utrinque conscien-
tiam Viri fratres! Nos neque lucrifaciendi, neque gloriam
humanam aucupandi, neque alius ullius rei causa has vel
illas partes defendere, quam quod Scripturas consensu expo-
nendas esse putamus, qui nobis evidet: quam vero ob causam
sciat pars utraque oportet: maxime, conveniamus, colloqua-
mur, agamus mutuo cum timore Dei, sine famae nostrae, et
authoritatis humanae venatione, sine invidia, sine ira, sine
strepitu, sine clamoribus, sine praesumtione, sine contemptu, sine
praejudiciis: quae hactenus certe multis commota sunt, quibus
rationibus adducti Scripturas, aut certe Scripturarum testimo-
nia, eo, vel hoc sensu intelligenda esse arbitremur: quod si
fecerimus, Deumque sedulo oraverimus, et pro eo, ac ipsius
dilectissimus filius ejus precatus est, simus unum in Deo Patre
et filio ejus, non est dubitandum, quin maxima benedictione
Deo et Xto ejus aedificatio, et consolatio subsecutura sit.

Nos equidem vobis Viri fratres! in conspectu Dei vivi
coramque futuro Judice vivorum et Mortuorum Jesu Christo
Sanctissime quod pias mentes, devota corda, sub-
missa voces, humanissima verba, compositos mores, attentas
et

et patientes aures, humiles responsiones allaturi simus, et in
timore, et tremore placidissime vobis ostensuri, qui fiat quod
a vobis diversum sentiamus: Atque in praesentiarum paucissima
pro plurimis delibem: duo mihi occurrunt, quae vobis
ut probe gravissimas rationes proponamus, easque tales
quae, nisi toto coelo erro, nodi sunt indissolubiles, Tempe
Sacrae Scripturae verba, et ratio, quarum
haec illius est pedissequa, illa hujus imperatrix et domina:
ac conjunctae simulque positae tantum quoad nos valent, tanti
sunt ponderis, ut si Deo ita videatur, et nisi quid certius nobis
demonstretur, vel crudelissimum Mortis genus, adjutrice gratia
Dei subire, quam a proposito sensu vel tantillum dimoveri
malimus: — Nam — Quando Scriptura Deum de se loquen-
tem introducit et dicentem: Ego sum Deus &c. quomodo quaeso
non credam, et Mente non assignem in Deo non nisi unam esse
ut hic loquar Personam, etenim hoc quidem omnibus lin-
guis est familiare, ut unus loquatur de se in plurali: quod
cum Deo quoque per Scripturas quibusdam in locis tribuatur,
scrupulum nonnullis injicit, cum tamen meminisse deceret
in iisdem Scripturis, etiam uni homini pluralem Numerum tribui
ad significandam authoritatem et eminentiam loquentis; contra
autem nos

autem tres personas de sese in singulari aut locutas esse
aut loqui posse, nec sacris nec prophanis authoribus unquam
demonstrari potest, et est rationi plane contrarium. Cum itaque
de se loquatur Deus: Ego sum Deus, Mihi vindicta, invoca
me, et cum ratione insanivero, si tres Deo inesse personas
unquam credidero. Huc accedit, quod verissimi Numinis
Cultores, quales fuerunt, Abraham amicus ille Dei, et reliqui
Patriarchae ac Prophetae quandocunque Deum allocuti sunt, ubique
et semper apostrophica demonstrativo, quod unam personam
denotat, usi sunt; nunquam enim, ne uno quidem in loco inve-
nies dixisse: O vos qui Caelum creastis; sed ubique, idque in
mille locis: Tu qui creasti: Atque haec vox Tu, nunquam
plures unquam significat, nisi forsan nova, et inaudita loquendi
ratio constituatur. Proinde quandoquidem omnes veri Culto-
res Dei, et sciverunt, probeque tenuerunt, quid de Deo senti-
endum esset, nec tamen unquam et proprium voce plures per-
sonas exprimente, ad Deum verba facientes, usi sunt; eo-
rumque preces ad nostram doctrinam Literis Mandatae ex-
stant, quis vel Angelus, nedum homo tanta pollebit autho-
ritate ut mihi plures in Deo personas esse sine Scriptura
contra rationem persuadebit? Nisi tutius esse convincat
posterioris

posterioris seculi hominum sermones fictos imitari, et ex ser-
monibus rem colligere, quam priscae aetatis illorum virorum
quos Deo charos, Deumque ipsis carum fuisse, nullum est dubium.
Quid quod eadem Scriptura Sacra, quarum vos viri fratres!
Sacro Sanctam authoritatem contra vana Papicolarum as-
sumenta et voce et scripto asseritis, et, quod isti negant, vos con-
probatis, standum esse Scripturis, utpote, quae divinitus afflata
perfecta sunt, et omnibus Numeris absolutissimae, Haec inquam
Scriptura Deum unum esse passim, etiam cum obtestatione
nonnunquam asseverant 2 Tim 3:16. Deumque de se affirman-
tem ostendant se unum esse: Atque unitas excludit perso-
narum pluralitatem; Cur ideo etiam toti mundo reci-
tanti esse in Deo plures personas credam potius, quam
Deo contrarium dicenti? Ac nescio profecto, cur aliter
intelligendum sit, cum aut Scriptura de Deo, aut Deus de
se doceat quod unus sit, quam cum vel eadem Scriptura
vel communis sermo unum hominem nominat, ut cum
ratione nemo in Deo tres constituere personas possit, nisi
idem in homine uno faciat: Magnum hoc est, Majus tamen
id

id, quod Deus se esse Solum pronunciat, nam haec vox Solus nullo pacto duas vel tres personas admittit. Ac miror equidem, cur vos fratres! Scriptura dicenti, Adamum ante formationem Evae solum fuisse credatis, ita solum fuisse ut in sua Natura praeter unam personam habuerit nullam, eidem asserenti, Deum Solum esse, imo Deo id de se affirmanti, credere nolitis in Deo plures personas unâ non esse, cum tamen eadem voce utrobique usa sit Scriptura tam de Adamo loquens, quam de Deo, quae in Hebraeo est secundum Trianorum pronunciationem Bedad. Inde cum de Deo pii homines loquuntur, unitatis vocibus dicunt: Hic est, ille est, — et Deus, Non pluralitatis, hi, isti, ipsi —

Haec et alia complura viri fratres! in Simplicitate cordis, et mansuetudine Spiritus, Sermonisque lenitate vobis consideranda, sine omni contentione, et opponemus, si fieri poterit, et Scripturis et rationibus diluatis, nobisque plene, in conscientiis nostris, nihil nisi Dei gloriam et animarum salutem quaerentibus, satisfaciatis; cur non acquiescamus quaeso? cur non resipiscamus? cur non amplectamur

meliora

meliora? Hic mihi videor audire quosdam respondentes: puerile est audire negotium vocularum immorari, et indignum in rebus sacris rationis habenas laxari. Puerile! At sine vocibus non fit oratio: imo vero virorum est, ejusque vocis verissimum etymon, et valorem extendere: Ratio autem, illud praestantissimum Dei donum, quo a brutis discernimur, ne in sacris quidem otiari debet, nec item potest — Fateor interdum omnibus viris esse coercendam, tum videlicet, cum manifestissimis verbis aliquid in Scriptura dicitur, quod vel contra, vel supra rationem ~~est~~ sit. ibi ratio subsistat, oportet, et humiliter dictis acquiescat, neque inquirat, quomodo id fieri potuerit: ut exempli gratia: Scriptura apertissime testatur, quod Deus ex nihilo creaverit omnia: hoc pronunciatum humana ratione comprehendere non potest, ut cui videatur ex nihilo plane nihil fieri; Quid ergo? Pia admiratione cohibetur ratio, et fides humiliter dicta accipit, tenetque firmiter: In aliis autem rebus omnibus, quae directe ut loquuntur, et expresse in Scripturis non docentur, idque ita, ut Nemo non intelligat, rationis libertas nequaquam est deprimenda, illud

enim

enim quorsum esset dictum: Ne sitis ut mulus, et equus, qui ratione destituti freni, et habenis reguntur? Utrum itaque Dogma de Deo dignius, et preciosius, hocine quod et firmissimis, et meridiana luce clarioribus Scripturis ad verbum inculcatis, et rationi est consentaneum, an quod nullum habet Scripturae testimonium, aut obscurius dictum est, et cum ratione pugnat? Hujus autem generis vestrum esse etiam ipsi negare non potestis; subinde enim in Scriptis vestris, inque Sermonibus, Mysterium esse, quod ratio assequi nequeat, repetitis: Mysterium autem est? At quis id vobis retexit? cum Scriptura de ejusmodi Mysterio iisdem verbis, quibus vos utimini, non loquatur quicquam?

Postremo omnium, non possum silentio praeterire, quin apertissime, id quod mihi non puto vitio versum iri, fatear, esse etiam ex vobis eos, qui quod nunc loquor, et quod tantopere, tantaque cum vehementiare an humilitate rogo, et ipsi cupiunt, parati nobiscum publice disserere, et argumentis certare, id quod et plerumque

ore ego

ore ego ipse audivi: Indicite ergo Synodum Amantissimi Fratres! assignate diem, et locum quando et ubi vobis, nobis, inquam, qui Christiani ut vos, ita vocamur conveniendum sit ut hoc Sanctum opus aggrediamur: sed ante tempus illud emollite vestros vos quoque Animos, ut tum temporis, non docere solum, sed et discere, si vestra sententia a firmis animis suffulta (parum argumentis) et confirmata fuerit, parati sitis. Neque vos pigeat, pudeatque vel ab uno omnium discedere, si satis potiorem sui fidei rationem proferat; Cessit uni Paphnutio tota Synodus. Cesserunt uni Petro omnes Apostoli cum tota Ecclesia Hierosolymitana — Si vero non placuerit vobis, ut nos accersatis, oramus vos per Christi vulnera, velitis nobis Animos vestros aperire; et nos ipsi procurabimus, ut aliquem locum, ad conferendas Sententias aptum inveniamus, inventum ac paratum vobis fraterne significabimus, ut ad nos venire non dedignemini, futuri nobis Hospites gratissimi. Habetis itaque Optionem, utrum vultis liberius eligere, eligite libere, modo ne contemnite dicta: Ecce vestram desideramus humanitatem

impl.

implexamus comitatem, postulatamque facilitatem; quam si Nobis abnueritis, nostramque candidam rogationem respueritis, facietis certe, ut in Conspectu Dei, coram Coelo et terra de vobis conqueramur, committetisque, ut tantarum [illegible], tantorum impedimentorum et culpa et poena in vos redundet, quod avertat Deus. Sin autem, quod confidimus, petitionibus nostris, Vestris iisdem et ex omni parte aequissimis locum concesseritis, et de Synodo convocanda, ubi commode hisce de articulis, de quibus contraversimus, colloquamur, omnes assensi fueritis, eosque Animos attuleritis, quales Majores Vestri, non illi prisci, sed hi recentiores Lutherus, Calvinus et alii, a suis Antagonistis et partis adversae disputatoribus semper requisivere, nempe ejusmodi, qui ex Sacrarum Literarum non tortarum, sed simpliciter et sincere allegatarum, et vere pro sensu Spiritus Sancti in iisdem loquentis intellectarum promptuario dogmata sua statuant, aut alia utut diversa, nedum contraria videantur, e Literis comprobata suscipiant, et approbent, iisdemque Scripturis hanc authoritatem integram, inviolatamque concedant, et venerabundi

deferant

deferant, ut Sola suo judicio, sua censura, et sententia inter Nos διαιτηταῖς h.e. Controversiam dirimere possint, idque ut, docente Basilio Epist. 80. apud quos inventa fuerint dogmata Divinis Sermonibus congrua, iis omnino veritatis suffragium deferatur: Hujusmodi, inquam Animos si attuleritis, est mihi spes in Domino labores nostros, sermones, collationes non fore frustraneas: Sed Deum nostris humillimis precibus, qua ipsius in nos est invincibilis bonitas, et φιλανθρωπία exoratum, utpote, qui Deus est pacis et concordiae, conatibus nostris affuturum, et felicem eventum largiturum, nosque vinculo sui Spiritus ita conjuncturum, ut idem imposterum secundum Scripturas sentire, et docere, populoque Dei proponere, multoque veritati, quae solus Dei Sermo est, lucrifacere, coelestem Doctrinam provehere, et longe lateque propagare, quod faxit, queamus.

Quantumvis autem minime sit dubitandum, si eadem utrinque Mentes piae videlicet, et Divinae gloriae cupidae fuerint, Controversiae finem certo futurum, unamque Sententiam, et Doctrinam fore omnibus: tamen, ut saepe numero humano vitio etiam ea quae confectu sua Natura sunt facillima, non transiguntur, ita si in hoc etiam negotio, aut vos duriores fueritis (: quod tamen de

Vobis

vobis non opinamini, aut, nos vobis visi fuerimus, quid tum faciendum esse existimem, brevibus verbis, <u>Secundae Partis</u> loco disseram. Quid ergo? Si cujuscunque partis culpa fiat, ut neutra cedat alteri, sed utraque suam Sententiam sibi servandam statuat, itane discedendum, ut quemadmodum usque ad hodiernum usque diem Simultates, odia, Contentiones, similes suspiciones, Criminationes utrinque non secretum in Animis tantum, sed nimis palam per ora Concionatorum eruperunt, etiam postea remaneant? Minime gentium: sed si forte alterius partis culpa fit, dabit ea certo poenas, haud dubie: gerere illi cuique sua Sententia loco moveatur minime, Non enim cur distractis Animis, et veteri, ut sic loquar, pelle velatis domos repetamus. Verum altera Quaestio instituenda erit, nimirum; quomodo illae Simultates sopiri possint? Quod cum considero apud animum meum, hoc invenio, posse facile illa vulnera curari, si utrique in unum Coetum coalescamus, et illam dissensionem tam Animorum quam Coetuum, quae sive vestra exclusione, sive Nostrorum a Vobis secessione facta est, cum magno tamen malo Ecclesiae factam

esse

esse nemo prius negarit, repudiemus, et porro in pace et Spiritus lenitate ita conveniamus, ut uno in Coetu versemur, et mutuam charitatem foveamus, fraternitatemque colamus, Sententiarum et Doctrinarum in Articulis, de quibus non conveniat inter Nos, diversitatem placidissime tolerantes, Deoque committentes et orantes, ut aliquando unum Nos sentire faciat, collustratis Mentibus nostris igne Sui Spiritus. — Sed videor mihi, Viri fratres! videre quosdam capita quassantes, aliosque plane per irrisionem insultantes, alios nimirum hoc reprehendentes, quod dicitis. Itaque illos quidem moneo in Secreto, nolint in Sanctis ludere, neque dum alii Seria tractant Serio, levibus cachinnis, et indecenti puerilique risu rem eludere: quin potius Viri sint, et gravitate Seriana si ipsi agere non possunt? agentibus attendant, et eventum finemque modeste expectent; Nolint propria Sententia tumere superbire Divinaque Negotia intempestivis suis Sarcasmis interrumpere, si satis rem intelligunt, Ne potius cum Judaeis verba Xri; <u>Eli, Eli lamma Sabacthani</u> clamantis

foco

jocose invertentibus, et Stelium vocari dicentibus, agenda
et bono animo suscepta interturbent, quam graviter cum
sis respondeant, et ea facienda esse doceant. Si nondum
perceperint, aut quorsum tendat cognoverint, cur non mallent
cum Maria omnia observare, et in scrinium sui cordis con-
gerere, quam cum Epicuris illis et Stoicis Atticis dicta san-
ctis excipere, et antequam judicata sint, pro futilibus
condemnare? Cognoscant igitur tales temeritatem suam
et quia non cum pueris nobis res est, nolint barbati
esse pueri, suamque authoritatem [illegible] defendant, conte-
cet. His autem quibus hoc, quod dicitur novum emer-
gens sit [illegible] videtur, latius rem exponam.

Profecto, fratres! quamvis vobis inconvenientius vi-
deri hoc, tanto crevatis, vel [illegible] esse dignius, in quo omnes
vestras delicias, [illegible] animi jucunditatem reponatis,
quodque vobis sit antiquissimum, et longe exoptatissimum, id
quod vos [illegible] intellecturos certissimus sum. Namque singula-
ris opera Deo exosa esse non nescitis, idque adeo, ut aucto-
res, patratores, cultores eorum a Regni Coelorum haereditate
exterminare velit – ut non uno loco Divinus docet Apostolus:
Jam

Jam autem et hoc nobis non est ignotum, inter alia etiam
recenseri haereses: si itaque non nisi, qui innocens sit, se ab ae-
ternalibus poenis olim fore immunem, vere laetari potest
si in Domino secundum Apostolum gaudere velit Phil. 4:4.
quomodo non est satagendum, ut ab haeresibus, quae aeternas
poenas afferunt, omni modo, quantum quidem fieri potest
abstineamus, non solum faciendis, sed fidis etiam alendis. Ego
quidem cum perspicue videam, magnum eos commisisse
facinus et grande peccatum, qui hujus lacerationis autho-
res extiterunt, remissionem ipsis a Deo hanc nostram vere et
sincere optamus: atque existimo, quia hoc bono zelo fecerunt,
misericordiam esse consecuturos, quae metuo, ut vobis a Christo
olim ostendatur, nisi omnibus modis studueritis, ut mederi huic
distractioni mutuis operis possimus. Huc enim non inepte
referri potest Comici illa sententia, qua dicit: Duo cum idem
faciunt, idem tamen non esse. Ut si quis Pauli exemplo
in ignorantia Ecclesiam Dei καθ' ὑπερβολὴν persecuti, agni-
ta veritate eadem patrare vellet, et nihilominus sibi per-
niciei causa existeret: Ita etiam viri fratres! ut sciatis
condonatum esse illis, qui Ecclesiam his haeresibus disciderunt
Milite

nolite tamen existimare, liberum vobis, satisque esse integrum
ut nihil inde mali metuere cogamini, in hisce haeresibus hae-
rere, iisdem immorari, et immori. Fallitur qui hoc putat, mul-
to autem magis, si sibi bonum hoc asserit esse et ... pos-
deat, Itaque resipiscimini, viri fratres, illumque veterum
exuite, qui multorum corda hac usque ita exagitavit, ut
hoc infandum carnis opus et exitiale malum non animad-
verterint: Adhibete Ecclesiae Dei medicas manus, et curate
diligenter haec vulnera, quod utinam tam feliciter prosterne
possitis, ut ne minima quidem cicatrix, postea in teterrimi
et dehonestamentum corporis Ecclesiae appareat: Profligate
igitur hoc abominabile opus lubricae carnis, in eiusque
a terminis Ecclesiae longe propulsati locum fructus
spiritus, qui inter alios sunt, Charitas, pax, lenitas,
benignitas, bonitas, mansuetudo, substituite. His equum est
vos certare mutuo; nolite vos Magistro, Dei filio, sanctiores
facere, et sapientiores, ut vos contra, quam ipse fecit,
facere audeatis: Ipse enim ex illis, qua mira fuit lenitate
et bonitate ad se venientem abjecit neminem, imo ne eum
quidem, qui ipsum non sequebatur, eius tamen nomine, mi-
randa

randa parabat facinora; etiam a discipulis sollicitatus impe-
dire voluit, sed intemperantiam et invidiosam suorum discipulorum
admonitionem coercuit, atque docuit eum, qui ipsis non sit contra-
rius, pro ipsis esse et facere: Et vos fratres! discipuli cum sitis,
euntes ad vos, et intromitti orantes, non nisi quod vos per
omnia non sequamur, a foribus propelletis? Sapite fratres,
sed ne quid nimis: Nimis enim sapere, est desipere: Quam
Dominus quam patienter discipulos suos per omne tempus
tulerit, corde tardos, incredulos, ac vix non stupidos. Narrat
ut qui toties inculcatam de Domini resurrectione doctrinam
nulla ex parte intelligerent, luculenter nobis sacra testatur
Evangelii historia; Neque hoc solum ante suam resurrectio-
nem, et antequam illi ipsi Spiritum Sanctum visibili et
conspicuo modo accepissent, fecit, verum etiam dexte-
ra Dei sublevatus, et cum in ipsos acceptam a Patre pro-
missionem effudisset. Nam etiam cum ipsis multa deerant,
Nec tamen propterea a Domino sunt neglecti, multo mi-
nus rejecti; Jam aperte ipsis cultus adscensurus dixerat,
ut aliquot diebus post in omnem terram irent, et omni
Creatu-

Creaturæ, omnibus Gentibus Evangelium prædicarent: Hoc
certe quid esset, et quid sibi vellet, nec tunc quidem intelli-
gebat Petrus, cum ipse Tabitham a Mortuis Excitasset: Di-
xit ergo eum Dominus, non repulit. Hoc ipsum omnes Disci-
puli non intelligebant, et unâ cum eo disc. Act. 10:11 Ubi
vero omnia Petrus longo recensuit ordine, acquiescerunt
et ipsi, et dixerunt Act. 11. 2.3. Ergo et Gentibus Deus resi-
piscentiam dedit ad vitam. Hoc modo egit Deus cum Disci-
pulis, et Servis suis. Vos, Servi Domini quomodo Conservos, ve-
stros hanc solam ob causam, quia vobis id quod jam scitis,
nondum assecuti, aut assequi posse videntur, lucius tradu-
ci, et a vestra communione sejunctos cupitis? Nolite
tantum sumere vobis fratres! in ejusdem Domini servos im-
perium, ne vos Domino præferre videamini. Unum et com-
munem Patrem habemus Deum, unum Dominum Jesum
Christum, facite ut fraterne nobiscum mutuo agamus, et
amemus invicem. Credo certe, valde hanc Scissionem
illi homicidæ, odiorum et rixarum authori Diabolo
placere, ut qui ejusdem semina etiam in illis Ecclesiis
quæ ab ipsis

quæ ab ipsis Apostolis firmata erant, sparsit. Sed Apostoli
fratres in fide, redierunt illi nequam, [illegible] diligenter
[illegible] non posset fieri. Doctrinæ congruentiam, certe animorum
in tolleranda diversitate sententiarum conjunctionem hortatissime
[illegible] si quis rem penitius introspiciat, divus Paulus plane hoc
instituto Ecclesiam Philippensium instruxit Phil 2. 2 ut primo
animorum conjunctione gaudeant, inde ad doctrinæ consensum
aspirent, quo plena sit concordia. Nam jubet primo eandem
non similem, sed parem habere charitatem, deinde ita vi-
vere ac si omnes una essent anima: tum appetere jubet
ut uni sint sententiæ: Ad quam tamen unitatem ita præ-
cipit accedere, ut nihil per contentionem, aut inanem
gloriam gerat, sed omnia fiant in modestia. Non puto
per Deum immortalem, vel quod totus mundus sapientiorem
aut ædificandæ seu colligendæ, aut conservandæ, seu
regendæ Ecclesiæ rationem præscribere possit, quam tan-
tus Gentium Doctor, tam sapiens Architectus Paulus
Apostolus prædixit:— Cujus formam qui mutare præ-
sumit, is plus Apostolo sapere contendat. Vos autem fra-
tres, et commilitones, optimi satis habete hujus periti
Archi

Auctoritati imitatores esse, ideoque cogitare ordinem abeo ob-
servatum neque negligendum, neque intervertendum esse. Qui
cum fractum sit annis praeteritis, aliaque via magis placuerit,
quam ab hoc Apostolo trita est, resipiscere quaeso, si majo-
res facere Domino vestro fructus, et feliciores experiri suc-
cessus cupitis. Attendite quas idem vir Dei, in tertium us-
que caelum raptus, ex revelatione Christi omnia edoctus, eidem Ec-
clesiae Philippensi leges condat: Quot quot perfecti sumus, in-
quit Apostolus, idem sentiamus. Quod si quid aliter sentitis,
hoc quoque Deus revelabit: quid potest dici clarius, quid
nostro proposito aptius hac Pauli oratione? videmus enim
eodem in coetu posse diversitatem tollerari? Hanc enim E-
pistolam non ad solos Auditores cum Timotheo scripsit A-
postolus, sed ita ad Ecclesiam Philippensem direxit, ut et
Episcopos et Diaconos comprehensos vellet.

Videtis fratres! Me vobis non novum et inauditum
dogma proponere, meamque petitionem non esse iniquam,
qua vos commovere studeo, ut pro Dei gloria nobis aditum
liberum concedatis, et dextras fraternitatis porrigatis, neque
amplius fidei vestrae dominari praesumatis, cum neque
Apostolus

Apostolus tantum juris sibi vindicare voluerit.

Confisus itaque in Domino, certoque mihi persuadeo, multos
inter vos fore, qui hanc meam postulationem suis suffragiis
sint adjuturi, multosque promoturi, optarim omnes aequi-
tati locum concedere. Quantumvis autem haec dixisse
ingenio non turbido, sed sedato et tranquillo satis esse
possit, tamen majoris authoritatis ergo, etiam reliqua
quae huc spectant, ex ejusdem D. Pauli divinissimis scriptis
afferam, aut saltem, intenso digito, unde complura peti
possint, ostendam.

In Romanam Ecclesiam sc. Non de hac loquor Pontificia
sed de illa Apostolica: irrepserant quaedam dissensiones:
Alii enim censebant, alios dies ab aliis esse secernendos,
et sanctius colendos; alii autem peraeque quosvis dies
aestimabant: alii item libera cum conscientia quibusvis
edulis vescebantur: alii contra cibum a cibo seligebant:
Hae dissensiones pepererant dissidia, et judicia, adeoque
et graves disceptationes, nec tamen quisquam aut secessio-
nem facere, aut diversum sentientes ejicere ausus est;
Divus Apostolus simulac id resciit, et ea judicia et con-
demnationes ad demolitionem vergere animadvertit
Scribit

Scribit epistolam, in qua cujus rei occasione Ecclesiam illam
docet, exquirit et expostulat, demonstrat, prohibet, et insigni
loco communi cum adhortatione absolvit: Docet ubi dicit:
Eum, qui in fide est infirmus, assumite, non tamen ad certa-
mina disputationum ineunda. Arguit his verbis: Tu quis
qui condemnas alienum servum? Demonstrat cum ita
loquitur: Omnes sistemur apud Tribunal Christi, et unusquisque
nostrum de semet ipso reddet rationem Deo. Prohibet
ubi inquit: Ne amplius igitur alius de alio judicemus.
Locum communem subjungit cum ait: Regnum Dei non
est cibus, nec potus, sed justitia, pax, et gaudium in
Spiritu Sancto; Nam qui per haec servit Christo, gratus est
Deo, et acceptus est hominibus. Applicemus haec omnia
breviter simpliciter tamen nostro negotio. In Ecclesiam
Christianam irrepsere diversae sententiae et opiniones
de Deo, de Christo, de Spiritu Sancto, de Baptismo de
aliis. Inde odia, jurgia, rixae invidia, judicia, condem-
nationes, et quod nocentissimum est: Schismata: Haec o-
mnia Nemo, qui veritati studebit, non fatebitur? Atten-
damus Apostolo, quem quasi redivivum nobis statua-
mus

amus, et insipientem Ecclesias Nostras propriamus:
Docenti: Assumite, excipite infirmum in fide. Perpendite
nunc doctrinam viri fratres! et dicite, quid vobis agend.
sit: Videmini vobis perfecti, et fortes, primique? bene habet;
nunc contra non disputabo. Quid igitur? Ideone quod
vos primi estis, nos qui vobis sumus infirmi, aspernabimini?
At hoc non dicit Apostolus, dum inquit. Assumite: Est
autem Προσλαμβάνεσθε: quod doctissime juxta et verissi-
me observavit Beza: Non ultro venientem excipere,
sed undecunque sibi asciscere quempiam inventum:
si hoc est firmorum, et vos firmi tam estis, quam ha-
beamini, circumspicitis non quaesitis a vobis, sed ultro
venientibus et januam petentibus; nisi itaque quod
tantopere rogamus, ob solam Dei gloriam, et huma-
nam salutem propagandam praestiteritis, nec vos Apo-
stolica doctrina, non nobis injurii fueritis, eoque iniquiores,
quo majus est quaerere subterfugientem, quam ultro
accedentem excipere. — Audite et reprehensionem
Doctoris Nostri S. Pauli: Tu quis es qui condemnas et ju-
dicas

dicas alienum servum: Scimus Nos, neque diffitemur,
quod satis viri docti, Nobiles plerique in literis versati, gra=
ves, et aliis virtutibus dotati, quos nimirum Vos libenter
suspicimus, et colimus: Sed Apostolus Paulus asserit, quan=
tacunque et quantacunque vestra sit Authoritas, non habere
tamen tantum momentum ut Vobis alienos servos ju=
dicare et condemnare liberum sit. Hoc certe fecistis
per hec et praeterita tempora strenue. Quae enim in
Nos convitia non congessistis? quas nobis Notas non inus=
sistis? quas maculas non aspersistis? quas crimina=
tiones non affinxistis? quae mala non affinxistis?
quae non fecistis scommata? Quid vobis majori fuit
curae, quam ut Nos apud omnes in odium vocaretis, et
plus cane et angue exosos redderetis? Latae jam a
vobis sunt Judicii et Condemnationis nostrae Sententiae.
Tum nos pro Concionibus vestris, in Scriptis, Collationibus
exagitastis, ut ne pilum unicum quidem intactum
relinqueretis: Uno ut dicam verbulo, quandiu in vo=
bis est, studuistis nos jam pridem in exilium et tem=
poraneum et aeternum propellere, et quanto quis prae

reliquis

reliquis, hac in re et certamine fuit alacrior, tanto
sibi bellus homo visus, et doctior caeteris praedicatur:
Jam fuimus vobis canes rabidi, jam apri silvestres, jam
salamandrae, jam primogeniti Satanae, et quid non?
Hujus vestrae palestrae si quis velit testimonium requi=
rere, legat et Chrzastovii acerbissimas in Nos invectivas
quibus omnibus singillatim ego minimus respondi, sed
per temporum injuriam publicare typis non potui, et re=
cens transacta Thoruniensis Synodi Constitutiones, qua=
rum effrenam licentiam etiam Pontificii mirantur,
et Nos edita responsione non vulgariter tutati sumus:
Sed contemplamini quam inania reddat, et minora quam
straminea vestra fulmina Apostolus: Tu quis es, inquiens,
qui alienum servum condemnas et judicas? Sufficiat
itaque dilecti Fratres! per nomen Domini vos rogamus
quod vobis in hac pugna, in qua si vel Philosophotes [illegible]
[illegible] victus victore est melior, adeo placueritis: Abstine=
te imposterum, et supersedete his vanis et Judiciis ve=
stris, et Condemnationibus exercendis: Infigite in De=
monstrationem Apostolicam oculos, qua vobis fratrum

[illegible]

Christum Iudicis ostendit, ad quod singuli suarum
sententiarum, verborum, et factorum rationem reddituri
sunt. Differte igitur, atque rejicite hoc Iudicium, et inte-
grum illi Iudici relinquite; Ille discernet, ille dirimet
controversiam. Solent plerique ex vobis

Jesuitas insecuti Nobis objicere: nihil esse, quando Xtum
D. Nostrum et Deum vocamus, dum Deum esse ne-
gamus, perinde, ac si quis alios honores Regis Filio
deferret, filium tamen Regis proprium non fateretur?

Refert Nunc vobis respondere Viri fratres! Pla-
cet haec similitudo vobis, et Nobis non displicet. Sunt
duo servi in Aula Regii Filii, alter dicat Regis illum
Filium tunc Rege ante 140 annos natum; alter patiatur
quidem Regis filium esse proprium, et omnis paternae
hereditatis Dominum, aetatem tamen tam provectam ne-
get? Uterque candido et sincero Animo. Ille qui 140 an-
nos aetatis filio Regis tribuit, satis se servitiorum suor.
officio defunctum putat, si modo aetatem sui Domini
asserat, caeteras partes suae vocationis negligenter et per-
functorie absolvat, interdum etiam contra expressissimam
Dni

Domini sui voluntatem, sciens et prudens, aut omittendo
facienda, aut faciendo omittenda delinquat, conservumque
suum tundat, et summa invidia prosequatur: Hic vero
timeat Dominum suum, Regis Filium, mandata ejus obser-
vet, praecepta ex Animo exequatur, ad nutum ejus se totum
componat, adventumque ejus paratissimus praestoletur, conser-
vum ferat, ejusque charitatem sedulo ambiat. Uter quaeso
vos, Regis Filio acceptior, et ipsi Regi gratior? Alius
personam, vos fratres repraesentastis! Hujus Nos refe-
rimus; Vos praecipuum charitatis opus esse opina-
mini, pro asserenda divinitate Xri ante-aeterna de-
certare et rixari, de aliis parum solliciti. Nos vero
etiamsi nequimus assentiri vestrae de Xri, quae ante
aeternitatem fuerit existentia, opinioni, tamen Xri prae-
ceptis in timore et tremore invigilamus, et vestram
charitatem exoptamus: Qualis de utrisque sententia
Nostri Domini futura sit, non plane ignoro in eodem:
Quanto autem satius esset, si uterque ille servus mutuo
sese tolleraret, utrique praecepta Domini humeris et o-
peris facerent, de aetate annosum judicium usque ad-
ventum

ventum Domini sui differentes: Tanto satius fuerit profecto
Dilectissimi Fratres et Conservi in Domino, tantoque consul-
tius si fraternitati et mutuæ charitati operam dederi-
mus, et alii alios ad implenda Dni Nostri Mandata adhor-
tari fuerimus, de Existentia Xti, quando cœperit, controver-
siam eidem Dno reduci dirimendam committentes. Quem-
admodum autem Servus ille nequaquam impunitus
dimitteretur a Domino, etiamsi vel maxime ætatem ipsius
pronunciasset, vel ob hanc solam contumaciam, quod con-
servum suum contempsisset, et odisset: Hic vero nequaquam
pœnis subjiceretur, qui non potuisset ad tantæ ætatis
Domini sui affirmationem accedere, si in patientia et
diligentia jussa Domini sui perfecisset: ita etiam non
possum credere nullas vobis pœnas assignatum iri Fra-
tres, ut ut pro æternitate illa Xti principio carente di-
micetis, nisi simul aliis præceptis nunc vestros Nos tueritis,
et pari amore prosecuti fueritis: Quisquis odit fra-
trem suum, inquit Joannes Apostolus, homicida est 1 Joh
3: 15. Et Nostis, quod omnis homicida non habet vitam
æter-

æternam in se manentem. Qui non diligit Fratrem
manet in Morte. Ex altera parte autem, non possum
dubitare, quin ab omnibus plagis liberi sint futuri
ii, qui Xti præceptis faciendis toti incumbunt, et tamen
possunt bona cum conscientia Opinioni de ante Æter-
nitate Domini subscribere; imo firmissime credo
salvatum iri, etiamsi hac in re erraverint: Non
error enim, sed Malitia in animadversionem hanc
incurrit. Sed quidquid futurum sit, vos Fratres! dif-
ferte finem Controversiæ in finem Mundi, et interim
accipite Nos, habete in vestris, et diligite: Et si
putatis Nos cecidisse, recordamini Scriptum esse:
Eum qui cadat, Domino suo cadere; qui potens
sit stabilire eum. Porro Prohibentem quoque
Apostolum audite: Nemo amplius igitur alius
de alio judicat: Ecce non nos rogamus, ut Nos
condemnare cessetis, sed vetat vos hoc Apostolus
facere. Ergo si Nos putatis indignos, quibus Par-
cat

catis, sit saltem vobis dignus Apostolus, cujus dicto
audientes sitis: si neque Apostolum hoc dignabi-
mini honore, contempti Apostoli poenas luetis. Unus-
quisque ergo pro se sit sollicitus, nec velit acrius
in proximum invehi, aut clariusculè quippiam
de ipso statuere. Qui autem aeternitati Christi assentitur,
et agit gratias Deo. Qui baptizat infantem, in bo-
na fide, et salva conscientia, quae nihil aliud in-
tus dictet, Domino baptizat: qui non baptizat
infantem, Domino non baptizat, et agit gratias Deo.
Qui participationi Coenae Dominicae adstat, Domino
adstat, Qui assidet, Domino assidet.

Sed audio quorundam objectionem, posse quidem
diversitatem sententiarum tolerari, et ferri, verum
non in his; Haec enim esse ipsam Dei et Christi cognitio-
nem, quae sit ad salutem plane necessaria? His respon-
deo breviter, et fateor cognitionem Dei et Christi esse
ad salutem necessariam: nego autem id quod plerique
omnes

omnes opinantur; credere in Deo esse tres personas, et
Christum esse Creatorem Deum, vel contra, credere Deum
ita unum esse, ut non sit, nisi unius ut essentiae, ita
personae: et Christum ipsum a conceptione de Spiritu S.
initium vitae suae sumpsisse, esse cognitionem Dei et Christi
fundamentum salutis; si enim ita esset, ut a plerisque
putatur, certe cum Dei et Christi cognitio salvet, sequeretur
Diabolos salvatum iri: ut de impiis hominibus
nihil agamus qui norunt haec, quae de Dei natura
vel existentia sentiri debent, sive Trinus sit in perso-
nis, sive unus; sive Christus Creator sit Deus, sive non
sit: Cum autem haec scientia, Diabolos non salvet,
sequitur hoc ipsum, nempe de Dei natura, sive hoc,
sive illo modo sentire, non esse ipsam Dei et Christi
cognitionem, in qua salutis nostrae cardo vertitur
nec esse fidem justificantem, et salvantem: sed hanc
Dei et Christi cognitionem aliquid majus esse: Ac
nisi mihi brevitatis ratio habenda esset, pluribus
locis

loci sacrarum utriusque Instrumenti Literarum evince-
rem, id, quod nunc modo verbis exprimo, nempe Arti-
culum de vera Dei et Xri cognitione, non satis esse Dei
et Xri, sed ejus voluntatem et obedientiam, quae huic
voluntati merito debetur, respicere. Quod si quem in-
quirere juverit, alio tempore et loco lubentissime
parebo.

At nunc inculcandum Vobis Apostoli locum communem
et adhortationem illam studiosissime observandam censerem
quae aperit Regnum Dei s. h. e viam ad salutem non esse cibum
et potum, sed justitiam, pacem, et gaudium in Spiritu Sancto.
Qui per haec serviat Xro, eum Deo esse gratum, et homini-
bus acceptum; ideoque ea, quae ad pacem sunt sectemur, et
quae ad mutuam aedificationem faciunt. In his versemur,
haec sunt nostra studia, inprimis et potissimum, ut
pacem et concordiam alamus mutuam, gaudeamus
inde, justeque vivamus. De pace autem loquitur Apostolus
non hujus mundi, sed de pace Xri, quae est charitas non
ficta, per quam mutuo exercitam cognoscant homi-
nes nos Xri esse discipulos, Joh 13 v 34. Inde verum
gaudi-

gaudium, accedente Spiritu Sancto, consequitur. Quicunque ergo Xro
ita servire coepit, ut et Deo sit gratus et hominibus probus
videlicet, acceptus, iis rebus operam navet, operetur. Conver-
tamus itaque ab istis opinionum et speculationum litibus
ad id, ut nos primum ipsos, qui aliis praesumus, deinde
Ecclesiam Nobis commissam ab omni turpitudine, ruga
et macula, quippe Jesu Xri sponsam, purgemus et li-
beremus. Hoc si fecerimus copiose nobis subministra-
bitur introitus in aeternum Regnum Domini, et Salvato-
ris Nostri Jesu Xri. Neque autem negemus Dilectissimi
fratres multa inesse adhuc correctione et emendatione
singulari digna, et quae sanctam nostram vocationem
conspurcant, et dedecorant; Nobis inquam, qui aliorum
in verbo et precibus Ministri sumus, Ecclesiis item Nostris
plurimos inesse naevos, ideoque diligentiori curam, et
administratione, quae per Nos coram Domino fiat, quis non
adulator ingenue et aperte non fatebitur? Adjuva-
bit Nos ipse Jesus Xtus Dnus, et haec Domus Dei, si Nos
mutuo juvemus, et non segniores in uni unitus corporis
Ministris

Municipio praefecti Officium nostrum fecerimus. Quemo-
do autem agendum fuerit, tum demum communi Con-
sultatione constituemus, cum in unum Corpus denuo co-
aluerimus. Sed quaerat quis: Si haec de
Deo Scientia, non est ipsa Dei cognitio, et fundamentum
Salutis, cur malimus a toto orbe discrepare, quam idem
et dicere et docere? Conscientia negat, ut ea quae di-
dicimus, ne subticeamus, sed omni conatu non solum
ipsi tanquam vera esse credamus, verum etiam promulgemus,
et unicuique persuadeamus, etiamsi aliter fieri non pos-
sit, cum vitae periculo, citra tamen omne ordinum, in-
sectationem, judicium. Et quantumvis certo credamus,
eos omnes, qui superioribus annis eandem de Deo
Sententiam, quam nos habemus, non fuisse consecuti,
salvos fore, si modo alias pii Deique timentes fuerunt,
Et tamen negamus aeque posse etiam nunc in tanta E-
vangelii luce hanc rem negligi et flocci fieri citra
Salutis dispendium: Rectissime enim etiam huc aptis-
sime accommodari posse Christi verba ad Judaeos
Joh. 15

Joh. 15: 22 Si non venissem, et locutus eis essem, peccatum
non haberent, nunc autem non habent, quod peccato suo
praetendant: Si tamen quis non possit percipere, et velit,
ego sane arbitror, non fieri ipsi ad condemnationem.
At si quis possit, et nolit, maximas eidem poenas im-
minere, certo sum persuasus.

Ex his dictis interrogabitis fratres! Itane ad Com-
munionem aspiramus, ut non solum in hoc sensu ferri
velimus, sed et libertatem, potestatemque docendi eadem
de Cathedra, eodem in sensu Nobis concedi petamus? Ita
plane fratres! Quae enim esset Nostra Communio?
quae charitas? si hoc nobis interdiceretis. Hoc Conten-
dimus fratres! ut pari libertate docendi fruamur; lo-
quatur hodie unus ex vobis, cras ex Nobis pro iisdem
rostris ad eosdem: Nos equidem docentem ex vobis
audiemus attentissime simul et placidissime: Vos cur
non idem erga Nos praestatis? Nobis si quid minus
videbitur, agemus postea cum eo, qui docuit, sed age-
mus mansuete et comiter, et aut discemus, aut docebimus:
Hoc

Hoc certe etiam de suis doctrinis permiserunt Apostoli;
vos cur non concedatis, si veritati fiditis, et non vestram
gloriam, sed Dei honorem quaeritis. Cur autem dicemus,
docebunt hodiernis contraria?

Plurimae Nobis sunt doctrinae Evangelicae, de quibus
peroptime inter Nos convenit, quae suo ordine pro=
poni et a nobis, et a vobis possunt. Verum tamen si vo=
bis liberum esse vultis ea proponere, quibus nos assen=
tiri non possumus, etiam vobis scientibus: prout neque
nos possimus, ne quaecunque intelligitis, aperte doceatis;
Cur etiam Nobis non pateat janua Sermonis ad docen=
da ea, quae vobis non arident, Nobis autem sunt
acceptissima in Domino, et melle jucundiora.—

Hoc nobis utrinque fuerit diligentissime observandum,
ut de iis Articulis, quorum Controversia inter Nos mota est,
parce loquamur, vel etiamsi fusissime, tamen placidis=
sime, sine omni rancore, sine verborum acrimonia, et
insectatione, Argumentisque agamus fratres Nos mutuo
Competentes, Non conviciis Maledicentes, Convincendi

Contra

contraria sentientem animo, non irritandi, pudefacien=
di, exagitandi.

Caeterum data una utrinque partis discernet Ser=
mones docentium; fiet hoc plane eo modo, quo jubet
Apostolus duos prophetare, hoc est, Argumentum suorum
sensa exponere: quid autem duo prophetarent, si non
diversa, vel contraria, sibi invicemque pugnantia alter ab
altero sentiret: Caeteros dijudicare: Atque excitabit hoc
tam docentium, quam discentium diligentiam, ut illi Non
nisi deliberata diu doceant, hi Non nisi Divinis Scripti=
s: et quibus ipsis ipsorum sensus convictus est: congrua
credant, et teneant.

Verebimini Fratres! Ne a Vobis Auditorum aliqui
ad Nos transplendant? At vobis non est id Moratus, Neque
vos moveri debetis, neque nos volumus; Non enim in=
fantes, aut alioquin Armenta debent esse Auditores Nostri,
qui alienā fide aut sensu ducantur, videlicet aut Ma=
joris partis, aut docentis: Sed viri sint, oportet, qui sciant,
quid habeant, quid non habeant, quomodo illud: sicque est:

aut simul

aut dimittant, aut teneant hos, aut careant, aut acquirant. Et si usque adeo duri estis: parcite tandem Fratres! si utcunque moveri his rebus a me propositis non potestis, aut quas proponunt praestare nondum velitis, habebitis nos tamen faciles, ut ad certum tempus, nos pro Concione eos Articulos, qui agitantur, non propositoros publice, is videlicet in locis, ubi vos eliminis, spondeamus. Publice inquam, non doctoros, aut motoros controversias, asserta tamen et integra, conservata saltem privatim ubique cum quovis colloquendi libertate: Quae non debet vobis videri gravis, quam concedatis, cum etiam nunc eadem fruamur, non vestro, sed Domini beneficio. Publice autem concionaturos, quae ad Christianae vitae pietatem, sine qua etiam maxime et profundissimae speculationes nihil valent, spectant. Vobis autem liberrimum erit, etiam in his locis, ubi nos degimus, de vestra opinione publice quam copiosissime disserere, eo modo, quo paulo ante exposuimus. Videte fratres Amantissimi! quantum vobis de bono nostro iure cedamus, unde colligere facile potestis, quam cupide ad communionem vobiscum alendam aspiremus.

Deducam nunc orationem meam ad propositum finem, ubi vos unius adhuc rei monuero Fratres! ex gratia. Duo facile quivis discere potest, videlicet, quod omnino teneamur per diversitatem sententiarum et doctrinae fere in fratribus, et quod eiusmodi diversitas, citra livorem, et vexationem, argumentis firmis ac validis confutanda sit: Utrumque in D Paulo, qui sui imitatores esse jubet, emicat. Legimus in Corinthiaca Eccla 1 Cor 15. 12 multo nocentiorem et faediorem opinionem a quibusdam etiam publice dispersam fuisse, quam est in Deo tres, aut unum solum personam statuere. Ea fuit futuram corporum resurrectionem negare. Hac perversa opinione quid quaeso potest excogitari pejus? quid nocivius? et quae fidem infringit, charitatem enervat, pietatem dissolvit, totam denique scripturam de vanitate reprehendit. Quid Apostolus facit? Certior factus hanc inter prior serpere: fulmina forsan excommunicationis jecisse putas? Nequaqu

nequaquam: quid ergo? fert, tolerat, patitur, Fratres vocat;
o pulcherrimum lenitatis et tollerantiae Xtianae exemplum!
dignum, quod instar splendidissimi speculi, probitas patien=
da planissime ostendentis omnes Ecclesiarum Rectores fixis
oculis intueantur. Sed redarguitne? Quin imo; At Con=
viciis? nihil minus. Quibus ergo? Argumentis ab ab=
surdo, et solidissimis demonstrationibus. Fuit autem
Apostolus ille satis sanis zelosus, qui que ea, quae minime
ferenda erant, minime ferri passus est: Nam nonne acri=
ter eandem Ecclesiam objurgavit, quod impurum istum
hominem, qui cum Novercā suā rem habebat, in sua Com=
munione pateretur? Nonne eundem, frequente Coetu, cum
suo Spiritu excludi, et ipsi diabolo dedi injunxit? Non=
ne de aliis etiam scarabaeis idem pronunciat? Nunc
autem scripsi vobis, ne commisceamini, si quis cum
frater nominetur, sit scortator, aut avarus, aut Convi=
ciator, aut ebriosus, aut rapax, cum ejusmodi inquam
ne edatis quidem! Cur ergo hic est tam patiens? Scilt
Non opinionum, si qui volentibus irrepant errores
sed peccatorum, et scelerum prudenter commissorum

malitia

malitia, e Coetibus Xtianis propulsanda est. Sed neque haec
tamen cum odio, imo potius cum quadam Sympathia, non
aeternum interficiendi, sed lucrifaciendi, et convertendi
animo. Nondumne videtis fratres! quam vos perperam
faciatis, qui a nobis ob solam tollerandae sententiae
diversitatem, tantopere abhorretis? Utinam autem
non sint in Coetu vestro Manifestā avaritiā, et rapaci=
tate infames! Scortationes non investigo: Aleatores,
Conviciatores, et ebriosi palam suam patrant petu=
lantiam, Fratres tamen vestri sunt: benefactores vestri sunt.

Ergo fratres dilectissimi! estote Pauli Apostoli
imitatores, et forte nos: Nos, inquam, qui resurrectionem
Mortuorum firmissime vobiscum credimus, eandem
tanquam sacram ~~[illegible]~~ Ancoram omnibus fortuna
tempestatibus objicimus, et tanquam basin salutis
Nostrae custodimus, qui vobiscum in Unum Deum Crea=
torem rerum omnium credimus: etiamsi de Perso=
narum Numero, quae in Deo sint, non convenimus; qui
vobiscum credimus in Filium Dei Jesum Christum Na=

Zare

zarenum Dominum omnium; licet a vobis de ejusdem Natura diversum Sentiamus: Qui credimus esse unum Spiritum Sanctum; quantumvis, quod sit dissentimus; Ferte nos, et si docendos nos arbitramini, docete, convincite, arguite, refellite, sed in Spiritu charitatis, et mansuetudinis, sive id publice fiat, sive privatim. Denique Considerate hoc quoque Fratres Mellitissimi! Angelos illos perfectissimos Spiritus hominibus Salvandis inservire, et eorum conversationem minime fugere, etiamsi Multa sciunt, quae Sensus humanus, dum in Carne est assequi nunquam potest: Cur igitur vobis inconveniens videatur, ut Nostram, siquidem Nobis ita Nominare placet: tarditatem et inscitiam compositis moribus ferati? Tandem Fratres Optimi! Nolite vinci a Synagoga Pontificia, Nolite ipsi in ferendis lenitatis operibus palmam Concedere. Haec cum adeo alioquin ferociat, et frendeat, ut Contradicentium ora non verbo, sed ferro obturet, tamen multarum rerum diversitatem in iis,

qui ipsi

qui ipsi serviunt, tolerat. Quot enim sunt diversi galeri? quot Mitrae? quot cucullii? quot Sectae? quarum aliae aliis Sanctiores creduntur. Neque etiam in omnibus doctrinarum Capitibus omnes Romanae Sedis fautores consentiunt. Gravissima est usque ad hodiernum diem, inter franciscanos et Dominicanos disceptatio de Virgine Maria, utrum in peccato originali, quod vocant, concepta sit, nec ne! quod hi negant, illi affirmant, in cujus affirmationis poenam franciscani Missam celebrantes, cum hostiam elevant, uno innixi poplite, altero sublato et contracto stare coguntur: Fratres tamen sunt. — Non minor, imo vero, nec judicio multo major est disputatio inter alterum Contrarium et Loyolae Hispani Monachos, quorum illi liberum arbitrium in homine negant, et aeternam electionem hominum Salvandorum in Deo praedestinationem Statuunt: Hi contra illud stabiliunt, hoc acriter impugnant. fratres tamen sunt, et unius sui capitis membra. Praeterea vidi ego, hisce meis

oculis

48

oculis in pluribus locis Germaniae, nominatim Da-
nice, quae una est Heptapolis, quod si memini,
etiam Opoliae in Silesia observari comperi, ubi iisdem
Romanensibus, cum Lutheranis, quos vocant, unum et idem
est Templum, idem baptisterium, eadem Cathedra, idem
altare. Scitis autem, non magis inter ipsos convenire de ple-
risque, quam inter canem et felem, quod dicitur. Hoc illi faciunt
sponte, an inviti, nihil refert, vos nolitis? Jam vero per-
fectos mihi, vos et omnia ea, quae brevissime, et simplicis-
sime commemoravi, diligenter perpensa, et hoc quoque co-
gitare non neglecturos, quod ut nulla umquam fuit aeta-
s in qua non fuerint doctrinarum diversitates; ita nec o-
mnes vestri Doctores idem dicant in omnibus. Itaque spe-
ro vos, rei postulato aequitate perpensa, tales vos
nobis exhibituros, ut ne repulsam passi doleamus.

Finis praestantissimi hujus Operis, verique Christianis-
mum Sapientis

1822 11 Januarii. Ex M.S. quibusdam in locis vix
legibili per A.M. excerptus vero per J.K.

11

Joannis Licini Biographia.

Secundum Sandium: vid Biblioth. Antitrinit. pag 94.

Joannes Licinius Namyslowiensis, Silesius, Rector Scho-
larum Dn Kiszka, Castellani Vilnensis et Pastor Novo-
grodiensis in Lithvania.

Opera ejus.

Anatomia, et oeconomia hominis Xiani. Vilnae 1592 Vol.

Disputatio Novogradiensis cum Martino Smigletio Je-
suita habita 1594. Conscripta per Josephum Damia-
nicinski, impressa apud Bolmenski.

Brevis Tractatus de Disputatione Vilnensi habita
cum Jesuitis in 4to

Objectiones contra Georgii Zranoveki Clypeum
veritatis de aeternitate Filii dei Postilla Do-
minica. M. S.

Vid. Hister. fried. Samuelis Boeck Histor. Antitrinitar.
Tom I. Part I. p. 1131–1136.

III

Joannis Kitzka, superius memorati Biographia ex Sandio p 82

Sam. Bock Tom I. Pars I. p 1124. 1128.

IV.

Stanislai Tassytii Taszycki seu Taszuckij Biographia ibid. p 975. 76.

Oratio ad Stephanum Regem Poloniae in Cau. Alexii Rodecii typographi incarcerati 1585. adjuncta est Responsio Regis, quam 12 Xbris a. memorato Taszycio dedit, in qua haec fatus est Rex;

Stephanus:

Ego quantum ad me attinet, si fieri posset, ut una sola vigeret Religio Catholica, ita eam vestrae, id omni

omni mea adhibita opera, imo et Sanguine meo effuso redimerem, Sed quia id fieri per haec ultima infelicia tempora non sit possibile, donec id Deus aliqua ratione perficiat. Ego nunquam persecutione, aut Sanguine Religionem propagandam esse censeo. Et etiamsi non sciressem, ipsa huius Reipublicae Constitutio, et Exempla Gallica, me id luculenter docerent. Quo circa non est quod hic scrupulus, Vobis a quoquam ad turbandas hominum mentes, injiciatur. Quod enim dixisti, bene consideramus, Nunquam humanas Conscientias cogi posse. Quibus dictis, Captivum e carcere jussit liberari

BIBLIOTECA
FILIALA CLUJ

ACADEMIA R.S.R.
Ms 4891 B 75.

Ms.4.891/C

Epistola
Joannis Vogelii Norimbergensis
ad
Professores Altorfinos, Dominos, et Patronos
suos debita observantia colendissimos.

Gratiam et pacem a Deo Patre, et Domino Nostro Jesu Christo.

|: In hac Epistola Vogelius Photinianismi et Samosatenismi accusatus, ad accusationem respondet non negando :|

Serpentinam illam prudentiam, qua dilectissimus noster Salvator suos Legatos jam jam in terrarum orbem ad Dei Regnum annunciandum mittendos, in Mundanorum hominum pietatis verbum plusquam Vitiano odio, ejusque Professores omni conatu prosequentium insidiis evitandis uti voluit, accommodari posse, imo debere consiliis etiam illorum, qui veritatis verbum ipsis dogmatibus corrumpunt, eaque ratione incautiores

impud

in præsentissimum animæ exitium inducunt. Neminem verita-
tis amantem esse credo, qui non justa mecum libenter
fateatur: etenim si sapientissimus Salvator suos fideles
adeo cautos esse voluit in cavendis periculis corporis,
eum ipsum hoc noluisse dicamus in avertendis periculis
animæ, quæ tanto graviora scimus, quantum animam
corpori præstare, vel ex solius ipsius ore novimus. Sane
hæc ipsa prudentia est, quam Sacræ literæ passim non
obscure insinuant, dum pseudoprophetas cavere, spiritus
discernere, canes observare, omnia denique probare, bo-
numque tenere disertis verbis jubent. Hujus porro pruden-
tiæ, quanta hac nostra ætate, quæ spirituum diversitate
Religionum varietate omnes ante gressas communi pio-
rum calculo superat, sit necessitas, et apud Vos, Domini
et Patroni debita observantia submisse colendi, multis
ostendere, supervacaneum duco, ita enumeratione cau-
sarum, propter quas cum in studio meo Theologico, quod
felicissimis Vestris auspiciis, totum biennium, et quod
excurrit, tracto, mihi quam commendatissimum habue-
rim, tuto me supersedere posse confido; cum præsertim
illæ, partim ex jam dictis, partim ex adhuc dicendis non
possint

possint non esse notissimæ. Hoc potius agam, et
occasiones quibus factum fuerit, ut Dogmata Photino
Samosateno, et Ebioni vulgo tributa, de quibus No-
men meum apud Vos delatum video, præ omnibus aliis
eligerem, et accuratius in ea inquirerem, quid veri fal-
sique haberent, adhibito Sacra Scriptura potissimum la-
pide lydio, divinoque implorato auxilio, eâ quâ possum
brevitate et perspicuitate exponam. Vestrum erit V.V.
M.N. faventiam, et patientiam vestram, quam maxima
cum ~~cum~~ animi submissione a vobis contendo, mihi com-
modare; ita enim futurum spero, ut et fontem istius
delationis agnoscatis, et rationem meæ declarationis
ad articulos propositos majori cum facilitate perci-
piatis. Ut igitur ab ovo, quod ajunt rem
deducam. Annus ab hinc est septimus, ex quo in Nume-
rum Altorphi Communi in Contubernio viventium vestra
me adoptavit liberalitas: vivebat ibi circa tempus
illud studiosus quidam, Nomine Michael Gittichius, Occasio I
Natione Italus, Officio autem Polonus, hic trium
ex Nobilitate Polonica elegantissimorum Juvenum
Ephorus

Ephori p. 83, quia non tantum ob insignem pietatem
sed et singularem eruditionem praecipuis Academiae
Civibus quam maxime erat commendatus, fiebat non-
nunquam, ut ab ipsis etiam Theologiae Professoribus ad dispu-
tandum invitaretur. Hic vero dum ille pro humanitate
et promtitudine sua pareret, et inprimis sententias
illorum hominum, qui hodie Thetiniani appellari con-
sueverunt, ea dexteritate propugnaret, ut saepius pa-
rum solidas, imo nullas prorsus responsiones referret, non
potuerunt non in animo meo scrupuli quidam subori-
ri, qui urgerent, ut aliquando in sententias istas di-
ligentius inquirerem, earumque falsitate recte compe-
rtâ, animum meum contra easdem quam firmissime
munirem. Et hoc quidem tanto facilius illi apud
me obtinebant, quanto magis mirabar, tantos viros
quantos ego Praeceptores meos merito faciebam, ar-
gumentis pro sententiis istis allatis, adeo non posse
satisfacere, ut ignorantiam suam publice fateri neces-
se haberent, quin et ab eo ipso, qui proposuerat illa
contendere, ne gratiam hanc Auditorio detegeret, sed
solidas responsiones ad suas objectiones ipse mutaret.
Quod

Quod tamen ut is jure suo facere neglexit, ita aliis de
re tota cogitandi, mihi et aliis justissimam causam praebuit.

Cui mox ipsi Theologiae Professores addiderunt Alte- II
ram. Cum, nescio, de rebus, an locutionibus quibusdam
acerrime inter se contenderent, et tum intra, tum extra
parietes Academicos, in publico etiam suggestu contraria
proponerent, imo tum maxime causae suae consultum pu-
tarent, quando partem adversam, vel ad Nestorii v. Arrii
castra ablegarent, nec interim attenderent, hoc ipso so-
lidioris veritatis amantes incitari, ut non tantum de
consecutionum, quas quippe Nectebat, Necessitate, sed
etiam de assertorum, quae dogmata hominum illorum
maxime arguebant, absurditatis certitudine, serio medi-
tari inciperent.

Alteri huic Occasioni successit Tertia; Insignis III
nempe dogmatum istorum approbandi facilitate, et
refellendi difficultate commendatio. Memini me
aliquando ex ore Clarissimi D. Schoppen in publica
concione, Caput primum Evangelii Joannis enarrantis
audire, adeo speciose adversarios sententiam suam pro
bare

bare, et confirmare, ut ipsorum libros legentes, non possint
non ab orthodoxa fide abalienari, utpote quibus refutan=
dis vix, ac ne vix quidem exercitatissimi sufficerent Theologi:
quam ob causam pergebat ille, sibi omnino constitutum esse
duos, quos hominum illorum secum habeat libros, ante suum
ex vita discessum igne absumere, ne in manus filiorum su=
orum, aut aliorum etiam deveniant, eosq; vel invitos ad
sequiorem mentem abripiant: Hanc verò assertionem
suam, quae quantum apud apud veritatis studiosos pos=
sit, etiam me tacente V.V. M.M. videris; jam laudatus Schop=
perus non solum nunquam retractare fuit ausus, verum
etiam suo ipsius exemplo apertissime confirmavit

Cujus rei tria manifestissima documenta, quae
IV jam quartam constituunt Orationem, in praesentiarum
affero: quorum Primum est, quod in Disputatione illa de
Trinitate, quam Mense Sbri A. MDCXIII respondente M.
Joanne Sauberto habuit, nec Praeses, nec Respondens id
quod Theses volebant h.e. Patris, Filii et S. Sancti in Divi=
na Essentia unitatem ex illo Sacro loco legitime demon=
strare potuere; Cum enim ipse ego ex Testimoniis, quorum
magnus erat adductus numerus, praecipua et potissima, assumerem
atq;

atq; exinde sententiam suam proba consecutione educe=
rent, acrius contenderem, ipsis vero Praesidi inquam et Respon=
denti ubiq; aqua haereret, tandem uterque palam fateri
nihil dubitaverit: Non posse ex illo Sacrarum literarum lo=
co sola Trinitatem probari. Alterum depromo ex collatione
quadam de paucis quibusdam Thesibus aeternam Filii
Divinitatem, ejusq; cum humana Natura Hypostaticam
unionem asserentibus, quas respondendo defendere jus=
sus eram, privatim cum eodem D. Schoppero meum insti=
tuta: Nam cum scrupulos, quos habebam, libere ceu
par erat, tum proponerem, atq; ab illis solidis responsis
me liberaret, peterem, tantum abest, ut voti fuerim com=
pos, ut potius intricatior discesserim, cum praesertim au=
direm meliores et solidiores istis, quae tunc allatae, et
a me, ut putabam, insufficientiae satis convictae erant,
nec apud veteres Theologos, quos Patres vocant, nec apud
recentiores reperiri: Et sane docuit hoc ipsum Actus
Disputationis ipse, cum secl. in apertum campum prodi=
remus, Thesesq; dictas in Auditorio Theologico defendere an=
niteremur: Ibi enim cum non nemo nobilem locum
Icar

1 Cor XV: 25 adduceret, et responsionis ad argumentum contra aeternam Christi Divinitatem inde deductum datae nullitatem luculenter ostenderet, ecce Praeses disertis verbis profiteri: Se quoque istam Solutionis suae imbecillitatem probe intelligere, aliam vero, vel meliorem nec scire, nec apud alios etiam legere, atque aliis Scripturae locis Xti Divinitatem adstruentibus, se propter hunc locum omnino Arianum futurum. Et hoc Tertium futurum est, quod confirmacionis istius addere volebam documentum, cujus vel solius quanta in me ad inquisitionem istam instituendam excitandae vis esse potuerit, et debuerit. Vobis V.V. A.A. judicandum relinquo, et ad reliquas, quae me jam excitatum non leviter animarunt, et in proposito confirmarunt, trajecio.

V. Merito autem inter illas familiam ducit, variorum Scriptorum a variis Theologis Dogmatibus istis appositorum attentior, et diligentior lectio, ex qua clarius, multo et apertius assertionum istarum Schopperianarum addiscebam veritatem: deprehendebam nimirum illos ipsos, qui in hac Palestra excellere, et aliis palmam

praeripere vulgo videntur, frequenter admodum vel in probando deficere, vel id quod in principio petere, vel ex respondente opponentem faciendo, vices legitime disputantium confundere, vel denique ad Caecata profugere. Possem hoc multis, iisque evidentissimis ostendere exemplis, si id putarem necessarium: loquitur enim pro se res ipsa, et verum me dixisse facile advertet, quisquis ista, quae dixi Scripta tori saltem cum ad justas disputandi leges exiget.

Quin licet hujus rei non obscura capere indicia, et occasione, quam nunc adfero, Sexta, ex eo inquam VI. quod non tantum Lutherani Theologi ex quibusdam Calvinianos hypothesibus, et Calviniani vicissim ex quibusdam Lutheranos, dogmata ista necessariis, ut quidem utrique videri, consequentiis educant, sed et se mutuo mirum in modum exagitent, quod dogmata ista nunquam sufficienter refutare queant. Hoc dejunt etiam ex Pontificiis, qui hoc idem pleno ore utrisque h. e. tam Lutheranis, quam Calvinianis objiciant, simul contendentes, non fore, ut ex solis Sacris literis inquam cum fructu, haereticis istis opinionibus, ut loqui amant, eatur obviam.

Sed et

55

Sed et Septima Occasio non parum hanc rem confir=
mat; quando videlicet satis miseras, et lamentabiles
iidem isti Theologi ob libros Adversariorum in manibus
Veritatis amantium repertos fundunt, et ducunt querelas.
Certe non de nihilo puto, quod hic quidem libros illos
cum his Auctoribus dudum sepultos vellet, alter vero ad co=
ercendam libros hosce legendi libidinem tantum non Pa=
palem tyrannidem exoptaret; tertius denique, si per
ipsum staret, quantum ejusmodi librorum in Germania
reperiretur una flamma absumeret, et cum fumo in ventos
et aera dispergeret. Quoties vel fando audivimus, vel
legendo comperimus Romanae Sedis Defensores Scripta
et Commentaria Nostrorum in Ditiones suorum Princi=
pum, aut Civitatum, nec importari, nec lectione cognos-
scere, sed poenalibus Edictis prohibere, et si qua
in Conspectum ipsorum veniant mox Vulcano adjudi=
care, aut quovis alio modo, e medio tollere: toties
ex animo indignamur, tidem misellorum hominum
sed tanto jugo gementium miseremur, et vel hinc
defensorum istorum cauteriatas Conscientias, et de=
speratam caussam Nos recte arguere arbitramur.

At qui

At qui fit, quod in re prorsus simili, nostri quasi obli=
ti, Pontificiorum insistimus vestigiis? Pontificiorum Scripta
toleramus, Judaeos libros Talmudicos commendamus, Tur=
corum Alcoranum e barbarica in Nostram linguam verti,
et publicis Typis exscribi sustinemus: At vero illorum
hominum libros, qui communem Nobiscum colunt Christum
utriusque tam Novi, quam Veteris Instrumenti Scripturis ac=
quiescunt, a Traditionibus denique humanis non minus,
quam Nos alienissimi esse cupiunt, comburere, ex ma=
nibus veritatis hostium extorquere, et quovis modo
supprimere nihil verebimur? Sed quo delabor?

Redeo ad Vos VV. NN. quorum Oculis Occasio=
nis Octavae loco morem istum, maximis etiam
in Theologia Viris usitatum, quo scilicet, omnes
illi, qui vel libros modo dictos legere, vel Antidota
suorum Magistrorum examinare, vel tandem Adver=
sariorum argumenta in disputationibus suis de Controver=
siis institutis fideliter proponere, et a frivolis potius
quorundam elusionibus, quam aptis et congruis respon=
sionibus asserere audent, hostilem in modum infestant

suppri=

suspicionibus gravissimis onerantes, et tanquam pessimi pessimorum haereticorum sodalis atque Socii accusantes, multis exponerem, nisi hoc meum ipsius exemplum jam abunde doceret: imo nisi vestra patientia, quae me satis diu abusum adverto ad rem penitus ipsam h.e ad Sententiae meae de Articulis Propositis declarationem tandem accedere juberet. Et sane nihil mihi gratius, aut optabilius esset, quam ut huic nutui vestro M.M. atque H.H. viri exacte satisfacere, hancque meam responsionem ad Proposita Capita, eo quo forte optantis modo, hoc est, simplici vel affirmatione, vel negatione expedire possem, quo minus tamen id facere queam, ea quae nunc est rerum mearum facies, haud quaquam permittit; partim quod etiam nunc in inquisitione, cujus sat ut puto, justas causas hactenus attuli, totus haereo, eque difficultatum maximarum, et pene infinitarum labirinthis exitum nondum conspicio; partim vero, quia animum meum ad veritatem hac ipsa in inquisitione tenuto redius, et certius agnoscendam, atque amplectendam, ab omni omnino

prae-

praejudicio, praeconceptoque partium studio liberum retinere cupio: Ne tamen omnino, vel mandatum vestrum, quod nonnisi ex cura in sola paterna profectum humillime veneror, detrectare, vel debitam pietatem, qua nihil mihi antiquius, Magistratui meo denegare, vel Dei et Servatoris mei gloriam, quam mandatum illud vobis firmare, et quasi roborare placuit, susque deque habere cuiquam videar, imperata saltem ex aliqua parte, dum ex omni non liceat, facere annitar, ea nimirum ad quaesita ista adferenda, quae et Conscientia, contra quam vel unicum verbum proloqui summa mihi religio est, permittit, quae inquisitio jam saepius dicta suasit, atque ostendit, Hactenus Vogelius.   Haec sunt Viri M.M. atque H.H. quae ordine, ad singula quaesita respondere, atque sic benignissimo vestro jussui parere volebam. Quemadmodum vero, nullus dubito, quin ea vobis sint et ingrata, votoque isti, quod Literae vestrae non obscure significant, prorsus contraria: ita etiam non omnino despero, quin

venia

veniæ aliquid et excusationis apud vos inventura sint:
idq; vel eo nomine, quod ex animo sincero et candido
atq; omni fuco et simulatione alieno sint profecta. A=
lia attulissem, si alia adferre potuissem: Dicendum sane
erat, quod Dei, Salvatorisq; mei Domini Jesu Xti gloria
postulabat: Respondendum erat, quod pietas, et obedi=
entia Magistratui meo legitimo debita flagitabat:
Fatendum erat, quod ipsissima conscientia intus dictabat:
Hoc authoritas vestra me jubebat: Hoc candor et ingenuitas sua=
debat: Hoc denique Apostolicum Monitum, cuivis petenti
rationem spei, quæ in nobis est, reddi volens urgebat. Quamquam
vero hæc ita se habeant, et ego sancte affirmare ausim, me
non videre, quomodo hæc jam libere coram vobis Domini
Observandissimi, exposita, non sint verissima, et S. Scripturæ
quam maxime consentanea, nondum tamen sententiam
definitivam tuli, neque assertionibus istis, quas propugnavi
totum mancipari: Non enim me hominem tantum, sed et
juvenem scio, qui me humanum, et juvenile aliquid admit=
tere posse facile concedam: Seniores ergo, et rerum sacrarum
peritiores audire non detrecto, eamq; ob causam, varia
variorum scripta, eâ qua possum diligentiâ evolvo: nec tamen
ullius hominis in verba juro: Unicum in rebus fidei Ma=
gistrum

gistrum Christum agnosco, huic soli αὐτοπιστίας honorem
defero, ejusq; solius verbis me adstringo. Quæcunque
igitur ab hominibus proficiscuntur, sive ea Generalibus Conciliis
decreta, sive a privatis quibusdam Doctoribus definita,
sive denique longi temporis prerogativa munita sint, ad
unius illius Magistri doctrinam exigo: cui quæ consona
deprehendo, iis assensum deberi nihil dubito, cæteris aut
rejectis, aut saltem in dubio relictis. Hinc dicta non ex
personis, sed personas ex dictis æstimo, nec a quo, sed quid
dicatur, curo, adeo quidem, ut me hæreticorum, seu verê
seu falsê sic appellatorum scripta aut dicta examinare
defugiam: Neque moveor dicteriis istis, aut conviciis,
quibus ea, a fervidioris zeli hominibus solent dehonestari;
cogito potius hunc ipsum etiam veritatis divinæ genium
esse, non modo apud ignorantes male audire, sed et illos
qui eam solos se tenere putant, odiis et insectationibus
exagitari valeat s: inquit solertissimus Stratagematum
Satanæ indagator, Jacobus Acontius: Vox illa: vetus hic
est, et jam diu, sæpeq; confutatus error: Quid enim si
adhuc male defensa causa sit? Quid si et oppugnatoris
et defensoris partes unus egit Satanas? Summa: Veri=
tatem

tatem amo, veritatem indago, eamq́ apud quoscunq́
tandem reperero, apprehendo. In hac apprehendenda
si hactenus erravi, et a via regia declinavi, quod
facile mihi contingere potuisse, nimis audax sum, si
negem, pertinax, si pernegem: paratus sum tamen eos
qui se, eam mihi ostensuros profitentur, attente audire
et meliora monstrantibus cedere, dum modo, et illi veri=
cum Veritatis Magistrum mecum agnoscant, et ex unica
illa, quam is nobis reliquit, veritatis regula, h.e. Scri=
ptura Sacra, ubi, et quando erraverim, ostendant. His
inquam, et non aliis docilem et sequacem me praebe=
bo, horumq́ dictis fidem libentissime adhibebo. Et haec
est ipsa VV. AA. Causa, cur non uno, alterove verbo
me ad singula quaesita expedierim, sed ubique ratio=
nes et fundamenta negationis aut affirmationis ad=
diderim, imo liberius interdum, et prolixius quaedam
disputaverim: volui namq́ totum animum aperire
quo ita facilius esset illis, qui vel ultro volent, vel
vestra prudentia cum summa aequitate conjuncta
mihi gravissimis erroribus, ceu pestilentissimo quo=
dam animi morbo, ut videbor, laboranti, quasi Medi=
cos

cos attendet, morbi hujus radicem agnoscere, eumq́
penitus tollere. Ut ut vero ego morbum hunc, quo me
multi laborare credent, hactenus animadvertere nondum
queam, nihil tamen intermittam eorum, quorum bene=
ficio in ejus agnitionem devenire posse credam. Sa=
cras literas sedulâ et assiduâ manu verso, opem di=
vinam ardentibus votis imploro, Theologorum Eruditor.
Scripta legere, et relegere non cesso: cum viris doctis
denique, tum publice, tum privatim confero, ut si ullo
fieri possit modo, ab ejusmodi morbo liberer, et in fide
Sanus fiam: in cujus rei infallibile signum, sicut et ani=
mi beneficiorum quibus me hactenus sane maximis
immerentem affecistis memoris Symbolum gymnasma
hoc Theologicum literis hisce adjunctum Vobis VV.
AA. Scholarchae dignissimi Domini et Patroni submisse
colendi offero, et inscribo, eâ, qua par est animi subje=
ctione, rogans ut id quale quale sit, ea qua consuevistis
fronte, h.e. Serena, et hilari accipere non dedignemini.
Unum vero illum et immortalem Deum Patrem Domini
Nostri

Nostri Jesu Christi supplex oro, et veneror, ut quem No=
bis erga Christianam pietatem, et Religionis causam affe=
ctum jam pridem indidit, eum porro vobis servet, et au=
geat, mentesque vestras divinæ gratiæ radiis collustret
ut in gravissimis hujus Negotii cognitione et tractatio=
ne, quam non absque singulari ipsius dispensatione
et arbitrio vobis obtigisse firmiter credo, nihil nisi
quod gloriæ divinæ propagandæ, communi utilitati
amplificandæ, conscientiarum denique libertati confir=
mandæ facit, cogitetis, suscipiatis, aut a quoquam
suscipi permittatis: Consiliis vestris Deus illis ex altis
benedicat, ita vos salvos et incolumes Patriæque Eccle=
siæ et Reipublicæ diu superstites esse, idem ille Deus
jubeat; a quo insuper devote postulo, ut quæ salubri=
ter scienda nescio, doceat me, in his, quæ vera no=
vi, custodiat me, in quibus ut homo fallor, corri=
gat me, in quibus veris titubo, confirmet me, et a
falsis et noxiis, eripiat me. Ipsi sedenti in throno, et
Agno laus sit et honor in infinita secula. Dabam 3 Non.
Jan. Anni ineuntis, MDCXVI. Vittembergæ Joan. Vogelius No=
rimb. Theol. Studiosus.

Ms. U. 891 | C 375

ACADEMIA R. S. ROMANIA BIBLIOTECA FILIALA CLUJ

Ms. U. 891 | D.

Dissertatio de Satisfactione Christi

Joannis Vogelii Norimbergensis Professio fidei
de Conditione, seu qualitate Corporis Christi
nunc in gloria constituti, ita judico ut me
Scriptura jubet.

Ea vero ipsi Christo jam non animale, quod caro est, et
absque sanguine esse nequit (: anima enim carnis in San=
guine est Lev. XVII. 2:) sed spirituale corpus tribuit, imo eun=
dem in spiritum vivificantem factum disertis verbis asse=
rit 1 Cor. XV. 44. 45. (Spiritus autem carnem et ossa non habet
Is: adeoque etiam sanguinem :) Luc. XXIV: 39. Proinde verba A=
postoli quibus ille d. l. dissertationem suam de corporibus re=
surgentium concludens, carnem et sanguinem regnum Dei
possidere non posse, affirmat, proprie, et ut sonant accipio
h. e. per carnem et sanguinem non affectus, aut concupiscen=
tias carnales, sed corpus ejusmodi carneum et sangui=
neum, cujusmodi nunc circumferimus omnes, quodque
corruptioni (: quam et ipsam ibidem ex Regno Dei excludit
Apostolus idem :) variisque mutationibus et alterationibus
obnoxium est, intelligo: præsertim cum sanguinis vocem

neque

nequaquam eo sensu, quo eam hoc loco Theologi accipiunt usurpatam sciam, nec quicquam videam quod me a proprietate verborum discedere cogat. Quae enim hic objici solent, ea vel philosophica sunt, et ex ipsa etiam Philosophia quae subjecti unitatem, non a materia sed a formae unitate pendere novit, explicatu facilia, vel si Theologica, ut tamen ea adeo efficatia esse credo, ut quemquam a sententia hac quae in litera Scripturae fundata, et ipsi scopo Apostolico quam maxime consentanea est, dimovere queant. Progredior nunc ad alia magis ardua, magisque necessaria, nempe, ad nobilissimam illam quaestionem: <u>Utrum Jesus Christus Mediator noster passione et morte sua pro peccatis nostris satisfecerit, iram Dei placaverit, et gratiam Dei promeruerit</u>? Ad istam igitur quaestionem respondens dico: me nihil eorum, quorum ea mentionem facit in Sacris literis diserte scriptum reperire, nec hactenus illam consequentiam, qua affirmativa apodictice probatur, videre: Imo fundamenta Negativae non levia animadvertere. Nihil eorum, quae quaestio proponit diserte in Sacris Literis tradi, certum est; adstipulantes etiam hac in parte habeo Theologos, qui hic quoque perspicuitatis et clari-

tatis, quam alias verbo Dei scripto tribuere, et contra Pontificios asserere solent, non admodum memores, ad phrases aequipollentes seu, potius ad consecutiones provocant, quas ex illis potissimum locis, in quibus Christus vel nos redemisse, vel pro nobis passus, aut mortuus esse, vel peccata nostra portavisse, vel tandem se pro nobis obtulisse dicitur, probabiliter magis, quam irrefragabiliter ducunt. Quod enim attinet illa loca in quibus Christus nos redemisse scribitur, dico: Solidam probationem exinde duci non posse, nisi ostendatur, <u>redimendi</u> verbum ibi proprie, et haud quaquam figurate esse accipiendum: figuratum enim hujus verbi usum in Sacris Literis frequentissimum esse ostendunt inter alia haec loca Exod XV:13 Deut VII:8 IX:26. XIII:5. 2 Sam VII:23 Neh I:10 Psal XXVII:16 Esa XXIX:22. XLIII:1 XLVIII:20. LII:3 in quibus omnibus est vel verbum פדה vel גאל quorum illud alias veram redemtionem h.e. dato, et accepto pretio liberationem significare testis est Psal XLIX:8. Exo XXIV:20 Lev XXV:25.30 sed et in Novo foedere verba quae hebraeis istis radicibus respondent, translate accipiuntur ut videre est Luc II:38. XXI:33.

XXI:

xxi: 28. 24.21. Rom VIII: 23. Eph 1:7. Colos 1:14 Hebr 11: 35 Nec sufficit ad proprietatem istam obtinendam, quod alicubi dicere pretii, quod in liberatione nostri intercessit, nempe Animae Xti, vel ipsius Xti fiat Mentio, nam quis ita hebes est, qui non intelligat, eadem ratione, qua redimendi, et redemtionis verbum figurate sumitur, pretii quoque redemtionis appellationem figurate sumi posse; cum hoc ipsius linguae Sanctae consuetudo ferat, ut quidquid in quavis liberatione intervenit, quod pretio alicui commode respondere queat, pretii nomine indigitetur, quod discere licet ex Esa XLIII: 3. Amos V: 12 Ut ut vero multa requisita verae redemtionis in hac nostra per Xtum liberatione reperiantur, monstrari tamen nequit id quod principale est nempe, quis sit cui pretium illud sit persolutum? Non enim ipsum Deum esse non posse inde constat, quod ipse Deus liberationis hujus fuerit Author, nec is sit a quo sumus redemti, sed cui sumus redemti Luc 1: 68 Apoc V: 9 Deinde nec illa etiam loca, quae Xtum pro nobis passum et mortuum esse tradunt, eundem passione et Morte sua pro nobis satisfecisse evincunt: Istud

Istud enim, pro nobis, idem significare, quod loco seu vice nostri, hactenus a nemine, quod ego sciam, est demonstratum, quod tamen omnino ad rationem ex locis hisce deducendam foret necessarium; cum certum sit phrasin illam, pati aut mori pro aliquo per se nihil tale inferre, quod substitutionem illius unius pro altero necessario requirat, ut perspicuum esse potest, tum ex aliis sacrarum literarum locis, tum cumprimis ex collatione versus 24 Capi ad Coloss cum 14to posterioris ad Titum Cap II qua satis evidenter docet particulam pro notare causam finalem, et eandem vim habere cum voce propter, quae etiam in ipsa de passione et Morte Xti materia occurrit 1 Cor VIII: 11 et Rom IV: 25. qui locus posterior indicat, quid sit Xtum esse passum pro peccatis nostris, quae locutio occurrit Gal 1: 4. Tertio ex eo quod Xtus peccata nostra portaverit non puto firmum pro satisfactione Xti duci posse Argumentum, nisi velimus ipsi Xto peccata nostra vere, subjective, et formaliter ut Scholastici loquuntur, esse imposita, aut saltem poenas

nas peccatorum nostrorum in eundem esse conjectas
quorum neutrum factum esse testis sufficientissimus est
Matthaeus, qui verba Esaiae, ex quibus quicquid in hanc
rem adferri potest, desumsit, non de ejusmodi onerosa
portatione, sed de simplici et nuda ablatione intelligen-
da esse docuit, tum ea ad infirmitates seu languores
corporis accommodavit historia sua Cap. VIII. neque
id injuria, quamvis enim verbum portandi per se abla-
tionem significare nequeat, tamen quia, nemo vel
parum Hebraice doctus nescit Hebraeos, qui compo-
sita verba non agnoscunt, usitatum esse, simplicia
ponere pro compositis; nihil is peccare dici pote-
rit, qui Hebraeo verbo auferendi significationem
tribuerit. Quarto denique quod Christus semet ipsum
obtulisse aliquoties in Sacris Literis legitur, illud nul-
lam satisfactionem arguere, hinc existimo, quod ex ipsis
Literis Sacris probari non potest oblationem istam
peractam fuisse in Cruce, in qua omnia, quae ad
satisfactionem illam pertinent, finem sortita esse
Theologi credunt, imo contrarium. h.e. Christum in Caelis
quamvis

quamvis non absque maxima sanguinis effusione fuisse
in morte, oblationem istam peregisse aperte probetur
ex multis locis Epistolae ad Hebraeos, maxime ex vers.
24. Cap. IX, ubi Auctor ille hunc in modum loquitur: Non
enim in manufactum Sacrarium ingressus est Christus, quod
sit exemplar veri Sacrificio respondens, sed in conspe-
ctu Dei pro nobis in ipsum Caelum: Si pro peccatis
satisfacere idem est, quod debitum peccatis contractum
solvere, seu poenas peccatis nostris debitas perferre, poe-
na vero peccatis nostris debita est Mors aeterna Rom. VI.
23. omnino sequi videtur, Christum qui Mortem aeternam
nec subiit, nec subire potuit Act. II. v. 24 Justitiae Di-
vinae pro peccatis nostris nec satisfecisse, nec satisfa-
cere potuisse. Si dicant: sufficere quod Christus aequiva-
lentem sustinuerit poenam, regero hoc cum ipso
Juris rigore consistere non posse, quippe in quo
non satisfactio quaeritur, sed ea, quam Lex ipsa requirit
spectatur. Denique nec aequivalentiam istam probari
posse. Neque enim assumere hic licet dignitatem Perso-
nae, est namque illa controversa, et si maxime, ex utraque
parte

parte concesse, in hoc tamen Negotio Divino, in quo
nullus personarum respectus locum habere potest, mirum
2 quantum suspecta. 2.) Sacrae Literae clare et perspicue
idque non uno, sed pluribus in locis testantur, Deum per visce-
ra Misericordiae suae nobis remisisse et condonasse pec-
cata: Satisfactio autem plena et perfecta, cum vera et
gratuita remissione stare nequit: Igitur iterum sequitur
Christum pro peccatis nostris plene et perfecte non satisfe-
cisse. Si adferatur diversus respectus Christi et Nostri, quo alias
solet pugna haec conciliari? Dico eum difficultatem
rei non tollere: utraque enim, et remissio et solutio
ipsum debitum, non vero personas quae debent, respi-
cit: Hoc igitur debitum si solvatur, a quocunque tandem
solvatur, locum habere nequit remissio: si gratis con-
donetur, jam exclusa est solutio. Si igitur debitum Nostrum
Deo est solutum, sive id a Nobis, sive a Christo, tanquam
Nostro Sponsore solutum sit, jam nullo modo pro eo
dici potest satisfactum.

3 3tio Si jam passo et Mortuo Christo, tamen adhuc
essemus in peccatis, nisi idem etiam resurrexisset, sequitur

Christum

Christum passione sua, et Morte pro peccatis nostris non sa-
tisfecisse: At verum illud ex 1 Cor. XV: 17 ubi Christi resurrectionem
ita probat Apostolus: Si Christus non resurrexit, adhuc estis in pec-
catis vestris: Certe haec probatio nulla esset, si ipsa passione, et
morte Christi pro peccatis nostris esset satisfactum; simulac enim
Christus fuisset passus, et mortuus, jam essemus a peccatis nostris
liberati, nec ad liberationem illam demum opus esset resurrectio-
ne Christi, quippe in qua Deo nihil est a Christo datum, sed ipse
potius Christus ingens quoddam beneficium a Deo accepit.

4to Si Sacrae Literae imprimis vero N. T. Libri non tan- 4
tum pietatem ubique inculcant, imo Mediatorem Nostrum
Christum ut Nos redimeret ex omni iniquitate, et purifi-
caret sibi peculiarem studiosum bonorum operum, pas-
sum et mortuum esse, disertis verbis testantur, sed etiam
gravissimas poenas impiis denunciant, eosque ex Regno
Dei excludunt; falsum omnino videtur Christum eo modo,
quo hactenus docent Theologi, pro peccatis nostris satisfe-
cisse: Cui enim bono esset pietas? aut cui noceret im-
pietas? pari enim casu pietas et impietas haberentur,
nec vel maxime impius ullam contraheret culpam: Neque
tantum pro omnibus praeteritis, sed etiam pro omnibus

futuris

futuris peccatis Xtus plene et perfecte satisfecisse dicitur idque non tantum passive, h.e. omnia illa patiendo, quae nos alias propter peccata nostra pati tenebamur, sed etiam active h.e. omnia illa agendo, et Legi Dei praestando, quae nos agere et praestare tenebamur: Quemadmodum enim enim nemini, ne quidem improbissimo, quicquam ob peccata admissa esset patiendum, propterea quod jam omnia illa Xtus sustinuerit: ita nemini etiam quidquam boni esset agendum, propterea, quod ipse Xtus omnia bona nostro loco egerit. Si dixerint Theologi vera haec fore omnia, nisi applicatione hujus satisfactionis esset opus? Interrogabo: Utrum, si quis sibi satisfactionem istam non applicet, peccet nec ne? Si non peccat, damnatio erit propter id, quod peccatum non est. Sin peccat, peccato hoc nullam culpam contrahit, si enim pro omnibus peccatis a Xto est satisfactum, satisfactum erit pro hoc etiam peccato: Ubi autem plena et perfecta satisfactio, ibi nullum est amplius debitum, aut culpa. Si iterum dicant: esse etiam pro hoc peccato quidem satisfactum, sed opus esse applicatione, aut nihil novi dicunt, et in circulum

redeunt

redeunt, aut in infinitum abeunt, aut denique ipsum Xtum summae vel stultitiae vel inscitiae arguunt, quippe qui id conatus esset aut saltem conari prae se tulisset, quod nullo modo fieri potest; quod dico propter eos, qui docent Christum etiam pro finaliter in peccatis perseverantibus satisfecisse, quos tamen illius Christi meriti per applicationem participes fieri non posse, nemo est qui non intelligat.

Et haec de Quaestione: Utrum Mediator Noster Xtus pro peccatis nostris satisfecerit? Ex quibus jam facile videre est, quid sentiendum putem de quaestione annexa: Utrum scilicet idem Noster Mediator Christus Dei iram placaverit, ejusque Gratiam nobis promeruerit. Pro ejus Negativa parte argumentum proponit quaesitum undecimum; quod ego hactenus sophisticum agnoscere non possum: Qui enim aliquem diligit, is eidem non male cupit, is eidem iratus esse dici nequit: Qui vero iratus esse dici nequit, quomodo demum placatus dici poterit? Si igitur testatur Scriptura Deum nos dilexisse ante mortem Xti, et ita quidem

testatur

restat, ut mortem Xri ex dilectione ista fluxisse non ob-
scure ostendat, quemadmodum patet ex verbis Salvatoris
Joh 3:16 Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium Suum
unigenitum daret, vel eandem ejusdem dilectionis argu-
mentum seu documentum manifestissimum faciat, ut
apparet ex verbis Apostoli Rom V:8. Ego quidem
perspicere non possum, quomodo Mors Xri demum
dilectionis sit causa. Distinctio enim amoris Dei gene-
ralis et specialis nodum solvere non videtur, nisi osten-
dat, generalem illam, quam dicunt, charitatem Dei
cum vera ejusdem posse consistere ira: Offerre enim
suam gratiam, et modum reconciliationis ss: in hoc
autem generalis iste amor Dei consistit; contrarium
est vero ira, ut communis sensus docet — Nam qui
irascitur, is aut punit, aut punire saltem cupit: Qui
vero gratiam suam offert, et modum reconciliatio-
nis, is iram jam abjecit, imo reconciliatus est
h.e. non est iratus. Quare si Deus gratiam suam
Nobis ante mortem Xri obtulit, et modum recon-
cili-

ciliationis ostendit, quod nemo pius inficiari potest:
jam ante mortem etiam Xri iram suam abjecit, et
ante mortem Xri reconciliatus, h.e. non iratus
fuit. Finis

No. 3

De Fatis Volgelii (: quae cum ejusdem Scriptis
Connexionem habere videntur:) Valentinus Smalcius
in suo Diario ad A. 1616.

Nota

Hoc Anno 1616, persecutionem passa est Ecclesiola No-
rimbergensis v. Altorfiana: Cum enim Fratres veriti
ne si omnes in uno loco commorarentur, ab aliquo prodi-
rentur, id consilium cepissent, ut in diversas profecti A-
cademias tutius vivere, et propagationi veritatis ope-
ram simul dare possent, deprehensus fuit unus Witem-
bergae Peuschelius, alter Jenae Vogelius in colloquiis
vel

vel disputationibus. Captus uterque, Missus Bardke cum
compedibus et catenis ligatus. Interim, alii etiam
ibidem capti, postea dimissi datis vadibus. Illi duo
detenti in carcere squallidissimo. Casus nostri, Missi
Tabellario, per quem statum illorum fratrum exploraverunt
demum 17. 7bris Nuncium D. Petrum Statorium cum D. Jo:
Lankowicz miserunt cum literis ad Senatum, quibus
captivitatem illorum deprecabantur. Sed tardius venerunt
jam enim dimissi fuerant, sed iniquissimis conditio-
nibus, Dominus illos miseratus, et factus hic Senatum
et studia sine fructu esse non patitur. Hac persecuti
etiam Relegationis Nostrorum, qui aperte coram illis
Religionem suam confessi fuerant, occasio extitit.

Hactenus Lubie…

Ms. 11.891/D. 75.

FINIS